Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 26 октябрь Шанба. № 77 (14375)

ХАЛҚИМИЗ ДАҲОСИНИНГ ТИМСОЛИ

24 октябрь куни Тошкентдаги муҳташам «Туркистон» саройида «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихида тутган ўрни» мавзуидаги халқаро илмий конференция ўз ишини бошлади

Бу илмий анжуман соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи муносабати билан ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида ўтказилган тантаналарнинг мантиқий давомидир. Соҳибқирон юртида ўтказилаётган бу халқаро илмий анжуманга ҳам шу обрўли халқаро ташкилот шафеълик қилмоқда.

Конференция иштирокчилари анжуман бошланиши арафасида пойтахтимизнинг Амир Темур хиёбонидаги соҳибқирон ҳайкали пойига гуллар қўйиб, буюк даҳога эҳтиром билдирдилар. Улар Темурийлар тарихи Давлат музейига ҳам ташриф буюриб, ундаги қимматли экспонатлар билан танишдилар.

Маълумки, буюк Амир Темур нафақат Марказий Осиё, балки жаҳон тарихида ҳам ўчмас из қолдирган давлат арбоби, саркарда ва илм-фан ҳомийсидир. Шу боис улуғ бобокалонимиз номини қоралашга уринган шўро замонида ҳам жаҳонда унинг шахсига ва фаолиятига катта қизиқиш ҳеч қачон сўнгани йўқ. Ўзбекистон мустақил бўлиб, Темур авлодлари буюк соҳибқироннинг муборак номини, у ҳақдаги тарихий адолатни тиклашга киришган бир пайтда ўтаётган мазкур конференцияда дунёнинг 25 мамлакатидан йирик олимлар, тадқиқотчилар, жамоат арбоблари иштирок этаётгани бу қизиқишнинг тобора кучайиб бораётганидан дарак беради.

Ўзбекистон Фанлар академияси президенти Т. Жўраев халқаро илмий анжуманни очди. Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга берилди. Юртбошимиз анжуман иштирокчиларини Амир Темур таваллудининг 660 йиллик юбилейи байрами билан қутлади. Амир Темур даҳоси, унинг тарих саҳнасига чиқиш сабаблари, буюк бунёдкорлик фаолияти, бугунги кунда соҳибқирон шахсига нисбатан тарихий адолатни тиклашнинг моҳияти ҳақида маъруза қилди. (Президент Ислом Каримовнинг конференциядаги маърузаси матни матбуотда эълон қилинмоқда).

ЮНЕСКОнинг Осиё-Тинч уммони мамлакатлари бўйича директори С. Окажима конференция иштирокчиларига ЮНЕСКО Бош директори Федерико Майорнинг табригини ўқиб эшиттирди ҳамда буюк соҳибқирон ва темурийларнинг тарихий хизматлари ҳақида сўзлади.

Марказий Осиё халқлари маданияти ассамблеяси президенти, атоқли ёзувчи Чингиз Айтматов ўз сўзида Амир Темурнинг давлат арбоби, саркарда, туркий халқлар маънавияти ривожида муҳим ўрин тутгани ҳақида фикр юритди, улуғ соҳибқирон умумтуркий ватанпарварлик намунаси эканини алоҳида таъкидлади. Боболар номини улуғлаш, улар меросини ўрганишда жонбозлик қилаётган ўзбек халқига ташаккурини изҳор этди.

Франциялик Люсьен Керен, америкалик Ричард Нельсон, мисрлик Насрулло Мубошир Тарозий, германиялик Клаус Пендер ва бошқа йирик тадқиқотчи олимлар Амир Темурнинг Европа давлатлари билан дипломатия алоқалари, унинг ҳарбий стратег сифатидаги иқтидори, Қоҳира кутубхоналарида сақланаётган нодир қўлёзмалар, Темурнинг оламшумул мероси каби мавзуларда маъруза қилдилар.

Куннинг иккинчи ярмида конференция ўз ишини беш шўъбага бўлинган ҳолда давом эттирди.

Конференция иштирокчилари «Амир Темур ўрта асрнинг йирик ислоҳотчиси, давлат арбоби, лашкарбошиси», «Амир Темур ва темурийлар даврида ижтимоий-иқтисодий ҳаёт», «Амир Темур — фан, маданият ва таълимот ҳомийси», «Амир Темур ва темурийлар давлатининг халқаро алоқалари», «Амир Темур ва темурийлар даври тарихнавислиги» каби мавзуларда маърузалар тингладилар.

Кечга яқин халқаро илмий конференция иштирокчилари яна «Туркистон» саройида ялпи мажлисга йиғилдилар.

Шўъба раислари йиғилганларга Амир Темурнинг жаҳон тарихида тутган ўрни ҳақида билдирилган мулоҳаза ва фикрлар ҳақида ахборот бердилар.

Сўнгра тингланган маърузалар юзасидан баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди. Шу билан «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихидаги ўрни» мавзуидаги халқаро илмий конференция ўз ишини якунлади.

Конференция ишида Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Амир Темур юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитаси раиси И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раиси ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов иштирок этди.

Анжуманда БМТнинг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик ва хорижий давлатлар, шунингдек, халқаро ташкилотларнинг мамлакатимиздаги ваколатхоналари раҳбарлари ҳозир бўлди.

Конференция иштирокчилари 25 октябрь куни соҳибқирон салтанатининг пойтахти бўлган қадимий Самарқандга ташриф буюрадилар, юбилей тантаналарида иштирок этадилар.

СУРАТДА: конференция пайти.
А. ТЎРАЕВ тасвирга олган.

(ЎзА).

АМИР ТЕМУР — ФАХРИМИЗ, ҒУРУРИМИЗ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ХАЛҚАРО ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯДАГИ МАЪРУЗАСИ

Хонимлар ва жаноблар!

Конференциянинг муҳтарам иштирокчилари!

Азиз дўстлар!

Барчангизни ўзбек заминида қутлашга ва Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган тантаналардаги иштирокингиз учун миннатдорлик билдиришга ижозат бергайсизлар.

Халқимиз номидан Темур ва темурийлар даврига юксак эҳтиром кўрсатаётган барча давлат ва жамоат арбобларига, олимларга, санъат ва маданият намоёндаларига, хориждаги юртдошларимизга самимий миннатдорчилик билдирамиз.

Қадрли конференция қатнашчилари!

Мен бугун Амир Темур даври ва бу буюк тарихий шахс маънавий меросининг ҳозирги замондаги аҳамияти хусусида баъзи фикрларимни сизларнинг эътиборингизга ҳавола қилмоқчиман.

Аввалambор шуни таъкидлашимиз керакки, Амир Темурдек тарихий шахсларни, саркарда ва соҳибқиронларни тарих тақозоси, шу замон талаблари, керак бўлса, замон эҳтиёжи ҳаётга олиб келади ва ул зотларнинг фазилат — хусусиятларини намоён қилишга замин яратади. Бундай қонуниятни кўплаб мисолларда тасдиқлаш мумкин. Шунинг учун ҳам Амир Темур шахси ва фаолияти ҳақида гапирар эканмиз, аввалambор шу даврдаги, шу тарихий вазият ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишимиз лозим.

Амир Темур сиёсий саҳнага қадам қўйганда эндигина 24 ёшга кирган эди. Мамлакатда бошбошдоқлик, маҳаллий сиёсий кучларнинг ўзаро қарама-қаршилиги авжига чиққанди. Бу ҳам камдек асосий қудрати тарихий Мўғулистонда мужассамлашган чингизийлар тез-тез Мовароуннаҳрга зуғум қилиб турардилар.

Бир ярим асрга яқин давом этган бу муддат қарамлик жафосини ҳар томонлама чекиб келган оддий фуқаролардан тортиб, кўпчилик йирик сиёсий арбоблар ҳам пешволаригача барча-барча учун нажотни орзу давр бўлган. Жамият озодлик ва тараққиёт манфаатларини ўзида мужассам этадиган халоскорни, етакчини кутар эди.

Тақдир тақозоси билан Амир Темур ана шундай халоскор ва етакчи сифатида майдонга чиқди.

Иккинчи хулоса аслида биринчи фикрнинг мантиқий давомидир. Кимки Амир Темур қадимий Туркистон заминида тасодифан пайдо бўлган деса, хато қилади. Нега деганда ҳеч нарса тасодифан пайдо бўлмайди. Ҳамма нарсанинг ўз қонуниятлари бор.

Ал-Хоразмий, Улуғбек, Беруний, Навоий, Бобур ва бошқа юзлаб даҳоларимиз ҳам тасодифан, яйдоқ бир жойда пайдо бўлгани йўқ. Улар мана шу заминда юзага келган муҳитнинг ҳосили сифатида пайдо бўлган. Маълумки, ҳосил пайдо бўлиши учун заминни озиқлантириш керак. Тупроқни ўғитлаб, парвариш қилиб, шундан сўнгтина дарахт экиш керак.

Яъни, мен бу билан демоқчиманки, бу замин — қадимий Турон ва Туркистон замини азалдан маънавий озиқланган, маданий қатламга эга бўлган. Ўзбек давлатчилигининг тарихий асослари қарор топганига Амир Темур замонасида икки минг йилдан ошган эди.

Яна таъкидлаб айтаман: юр-

(Давоми 2-бетда)

САМАРҚАНДДА СОҲИБҚИРОН ТЎЙИ

Минораю гумбазларнинг фусункор нилий бўёқлари осмон ранги билан қоришиб кетган Шарқнинг қадим, муаззам шаҳри бугун олти асрлик ўтмишга қайтиб ўз салобати, улуғворлигини қайтадан кашф этмоқда. Етти иқлим ҳукмдори Амир Темур салтанатининг пойтахти сифатида асл қиёфасини тиклаб, жаҳонни ҳайратга солаётир. Соҳибқироннинг юртни обод ва озод кўриш, миллат дардларига дармон бўлиш йўлидаги улуғ ва машаққатли ишлари миннатдор авлодлар қалбидан мангу жой олажагини намоён этмоқда.

Самарқандга, буюк бобокалонимиз Амир Темур ҳазратларининг 660 йиллик юбилейи тантаналарига ташриф буюрган кишилар буни яна бир карра чуқур ҳис қилдилар. Юбилей муносабати билан соҳибқирон пойтахти чинакам шодиёналар оғушида қолди. Эрта тонгданоқ Регистон узра янграган карнай-сурнай садолари барча-барчани тантанага чорлади. Бу ерда самарқандлик энг моҳир пазандаю созандалар, ширинзабон шоиру санъаткорлар халқ хизматида бўлишди. Савдо ва миллий ҳунармандчилик маҳсулотлари кўргазмаси уюштирилди. Регистон майдонига ташриф буюрган ўн минг кишига наҳор оши берилди.

Эрталаб соат тўққиз. Байрамона безатилган Самарқанд тайёрагоҳида юбилей тантаналарида қатнашиш учун келган меҳмонларни кутиб олиш маросими бўлди.

«Амир Темур ва унинг жаҳон тарихида тутган ўрни» халқаро илмий конференция иштирокчилари, хорижий давлатларнинг мамлакатимиздаги элчихоналари ва халқаро ташкилотлар ваколатхоналари раҳбарлари, чет эллик журналистлар буюк соҳибқирон таваллудининг 660 йиллик тантаналарида иштирок этиш учун Самарқандга келдилар.

Самарқанд заминидаги илк тадбир жаҳон тарихида ёрқин из қолдирган улуғ даҳо — Амир Темур ҳайкали пойига гуллар қўйиб, унинг шахсига эҳтиром билдиришдан бошланди.

Меҳмонлар 1399-1404 йиллари соҳибқирон бунёд эттирган Бибихоним масжиди, Шоҳи Зинда ансамблини томоша қилдилар. Улуғбек расадхонасига ташриф, айниқса, қизиқарли бўлди. Бу ерда меҳмонлар соҳибқирон ҳомийлик қилган илм-фан мактаби эришган юксак илмий натижалардан огоҳ бўлдилар.

Конференция иштирокчилари ва бошқа меҳмонлар соҳибқирон бунёд этган 19 боғнинг 17 таси жойлашган Самарқанд туманида бўлиб, ана шу гўзал боғлардан бири бўлган «Боғи Беҳишт»га ташриф буюрдилар. Улар бу гўшада турли миллат фарзандларининг жам бўлиши, тарихни ўрганиш борасидаги ҳамкорлиги дунё халқларининг бир-бирини чуқур англашига кўмак беришини таъкидладилар, ана шундай имконият учун Темур даҳосидан миннатдор бўлиш лозимлигини, бугун ислоҳотларни дадил амалга ошираётган ўзбек халқи, албатта, ўзининг эзгу мақсадларига эришишига ишонч билдирдилар.

Меҳмонлар қутлуғ қадамжоларга ташриф чоғида соҳибқирон қабрини зиёрат этдилар.

Шу куни «Афросиёб» меҳмонхонасининг мажлислар залида конференция қатнашчиларининг журналистлар билан учрашуви бўлди.

Ўзбекистон Бош вазири ўринбосари С. Саидқосимов конференция якунлари ҳақида сўзлар экан, унинг муваффақият билан ўтганини, Ўзбекистон ҳукумат анжуман иштирокчиларининг темурийхонлик кунлари ўтказиб туриш ҳақидаги ташаббусини қўллаб-қувватлашини таъкидлади.

Вилоят ҳокимлиги номидан меҳмонлар шарафига тантанали қабул маросими уюштирилди.

Кечқурун кўҳна Регистон майдони тантаналар марказига айланди. Қадимий қадамжо чинакам байрамона безатилган. Нилий гумбазлар, кўркам кошинлар анвойи гулларга бурканган. Уларга яраш тушган замонавий безаклар кўҳна обидаларга янада ўзгача чирой бахш этган.

Бу ерга илмий конференция қатнашчилари, хорижий давлатлардан келган меҳмонлар, элчилар ташриф буюрдилар. Мамлакатимизнинг фан ва маданият арбоблари, ишлаб чиқариш илғорлари, фахрийлар, фаоллар, минг-минглаб фуқаролар йиғилишган. Регистон узра оқшом чўка бошлагач, барчанинг эътибори буюк соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган театрлашган томошаларга қаратилди. Майдон ўртасида ўрнатилган саҳна ёришиб, бирин-кетин санъаткорлар чиқиб келдилар. Меҳмонлар ва байрамга ташриф буюрган минглаб кишилар Амир Темур ҳаётининг энг ҳаяжонли ва шиддатли лаҳзаларини қамраб олган жуда мазмундор ва зукколик билан тайёрланган спектаклни томоша қилишди.

Соҳибқиронга бағишланган томошалар ва халқ сайли шу куни ярим тунгача давом этди.

Тантаналарда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир Ў. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Амир Темур таваллудининг 660 йиллик тадбирларини ўтказиш республика ташкилий қўмитаси раиси И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Х. Жўраев, Самарқанд вилояти ҳокими А. Мардиев, Самарқанд шаҳар ҳокими А. Носиров, республика ташқи ишлар вазири А. Комилов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

Амиркул КАРИМ,
Ҳамза ШУКУР.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Ш. М. МИРЗИЁЕВНИ ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-(12-банди) ва 102-моддаларига мувофиқ:

Шавкат Миромонович Мирзиёев Жиззах вилоятининг ҳокими этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 1996 йил 25 октябрь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

А.Х. ТОШКЕНБОЕВНИ ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ҲОКИМИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Алишер Холмуродович Тошкенбоев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Жиззах вилоятининг ҳокими вазифасидан озод этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 1996 йил 25 октябрь

ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

25 октябрь куни халқ депутатлари Жиззах вилоят кенгашининг сессияси бўлди. Сессия ишида вилоятдан сайланган Олий Мажлис депутатлари, туманлар ҳокимлари, бир қанча вазирлик ва республика ташкилотларининг раҳбарлари иштирок этди.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Алишер Тошкенбоев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вилоят ҳокими вазифасидан озод этилди. Президент Ислом Каримовнинг тавсиясига биноан Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани ҳокими вазифасида ишлаб келаётган Шавкат Мирзиёев Жиззах вилояти ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда республика Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг энг оғир босқичи ортда қолди, деди Президент. Ўзбекистон тараққиёт ва ривожланиш йўлидан собитқадамлик билан бормоқда. Янгича муносабатлар асосида иқтисодиётимизнинг барқарорлашувида жиззахликларнинг ҳам ҳиссаси, муносиб ўрни бор. Вилоятда кейинги икки-уч йил мобайнида бир қанча ободонлаштириш ишлари бажарилганини, айниқса Жиззах шаҳри қиёфаси миллий услубда ўзгарганини, янги бозорлар қуришга эътибор берилганини қайд этмоқ даркор.

Лекин, шуни таассуф билан таъкидлаш лозимки, вилоятда ислоҳотларни амалга ошириш, меҳнаткашларни долзарб масалаларни ҳал этишга сафарбар қилиш, қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш, аҳоли турмуш шароитини яхшилаш борасидаги ишларнинг самараси ҳамон пастлигича қолмоқда, деди юртбошимиз. Хусусан, халқ хўжалигидаги етакчи тармоқ — пахта етиштиришда аҳвол мутлақо қониқарли эмас. Бу борадаги режалар тўрт йилдан буён сурункасига бажарилмай келмоқда. Шу давр мобайнида вилоят бўйича ҳосилдорлик 6-7 фоиз камайганини қандай изоҳлаш мумкин?

Вилоятда бу йил қарийб 500 минг тонна ғалла етиштирилиши керак эди. Лекин давлатга ғалла сотиш режаси 53 фоиз бажарилди, холос. Бу ҳолнинг сабаби ерларни вақтида шудгор қилмаслик, экиш муддатларини кечиктириш, уруғ сифатига эътибор бермаслик, техника воситаларини мавсумга пухта тайёрламаслик, қисқача айтганда — вилоят, туман ва хўжалик раҳбарларининг ишга етарли масъулият билан ёндошмаётганлигида, боқимандалик кайфиятидан халос бўла олмаётганидадир. Бундай узибўларчилик кайфиятига барҳам бериш керак.

Қишлоқда янги ишчи ўринлари барпо этиш, фуқаролар соғлигини мустаҳкамлаш, таълим-тарбия ва маънавиятни юксалтириш борасидаги ишларни жонлантириш ҳам ҳар бир раҳбарнинг диққат марказида туриши зарур.

Ислоҳотларнинг муваффақияти кадрлар малакасига, ташкилотчилик қобилиятига, жонкуярлигига, ҳалол ва поклигига, нечоғли ватанпарварлигига боғлиқ, деди Ислом Каримов пировардида. Ишонаманки, ҳамма аҳиллик билан меҳнат қилса вазиятни ўнглаб олиш, вилоят тараққиётини тезлаштириш мумкин. Фақат имконият ва ҳаракатлар, ғоя ва мақсадлар бирлигига эришмоқ даркор.

Сессияда республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Бош вазир ўринбосари Р. Гиниятуллин қатнашди.

(ЎзА).

ЭЗГУ ИШЛАР САРҲИСОБИ

Соҳибқирон Амир Темур ва темурийлар даврига бўлган қизиқиш жаҳоннинг деярли барча мамлакатларида тобора ортиб бормоқда. Эроннинг юртимиздаги элчихонаси қошида фаолият кўрсатаётган матбуот ва маданият бўлимининг раҳбари, жаноб Меҳроб Ражабий билан бўлиб ўтган мулоқотимиз мана шу мавзуга бағишланди:

— Шубҳасиз жаҳонгир Темур шахси, фаолияти, авлодлари, мероси ҳамда дунёда тутган мавқеи ер юзидаги барча халқларни ўзига жалб этмай қолмайди. Бир йилдан ортиқроқ вақт мобайнида биз Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ҳамда халқаро Амир Темур жамғармаси билан қатор ишларни режалаштирган эдик. Шуниси эътиборга сазоворки, белгиланган тадбирларимизнинг деярли барчаси амалга ошди. Жум- [illegible]

Бундан ташқари «Темурий ҳукмдорлар жаҳон маданиятига қўшган ҳиссаси» мавзуида давра суҳбати ўтказиш, келажакда эса Эронда Темурийлар жамғармасини таъсис этмоқчимиз.

Сўзим ниҳоясида шуни таъкидламоқчиманки, Соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллик муборак санасининг бундай кенг миқёсда нишонланиши ўзбек халқи мулкига айланган бой маданий меросни, қадриятларни яна бир бор жаҳон аҳлига намойиш этди.

Назокат БОНУ.

АМИР ТЕМУР — ФАХРИМИЗ, ҒУРУРИМИЗ

(Боши 1-бетда)

тимизга Амир Темур бош булган йилларда сиёсий, иқтисодий, маданий соҳаларда қулга киритилган ютуқлар бум-буш, ҳувиллаган жойда юзага келмаган. Балки шу маконда қадимдан ривожланиб, шаклланиб келган тарихий-маданий анъаналар асосида қарор топган.

Янада аниқроқ айтсак, Амир Темур узбек халқининг куп минг йиллик тарихий равнақида тасодифий шахс, умуман Темурийлар даврида юксалиш эса шунчаки беҳосдан юз бериб қолган ҳодиса эмас! У бир неча минг йиллик тарихий тажриба, буюк анъана, том маънода шаклланган маданий-маънавий жараён маҳсулидир!

Учинчи мулоҳаза ҳам биринчи ва иккинчи хулоса билан узвий боғланган. Жаҳон маданий ва маънавий жамоатчилиги урта асрларда Амир Темур тузган давлат ва унинг узига жалб қилган оламшумул фаолияти, умумбашарият хазинасига қушган ҳиссаси билан танишар экан, уни устирган юртга ва мана шу ҳудудда ундан куп аср олдин утган буюк алломаларнинг ижодий меросини, уларнинг табаррук номларини ҳам яна бир бор кашф этиши ва кенг миқёсда урганишига замин ва шароит туғилди.

Шу маънода IX асрдаёқ европаликлар кейинчалик «Алгебра» деб атаган фанга асос солган буюк Ватандошимиз Ал-Хоразмийнинг;

Христофор Колумбдан қарийб беш аср олдин океан ортида қуруқлик, яъни кейинчалик Америка деб ном олган қитъа борлигини башорат қилиб, илмий асослаб берган қомусий билим соҳиби Абу Райҳон Берунийнинг;

«Тиб қонунлари» номли машҳур асари лотин тилида 30 мартадан зиёд нашр этилиб, урта асрларда бутун дунё, шу жумладан Европа тиббиёт институтларида қулланма сифатида укитилган улуғ аждодимиз Ибн Сино каби куплаб алломаларнинг номлари ва илмий ишлари билан дунё аҳли айнан Амир Темур замонида қайтадан ва чуқурроқ танишган, деб айтсак, менимча, муболаға булмайди.

Қисқача айтганда, Амир Темурдек мислсиз ёрқин шахс тарих саҳнасида пайдо булиб, узини тарбиялаган, узига ҳаётбахш маънавий озуқа берган, уни буюк ишларга чорлаган эл-юртининг номига ва маданиятига жаҳон миқёсида катта қизиқиш уйғотганини яна бир бор таъкидлаб утмоқчиман.

Туртинчи фикр. Биз Амир Темур тарихини ҳар томонлама чуқур урганишимиз ва тадқиқ қилишимиз керак. Бугунги анжуман ана шу йулдаги муҳим қадамдир. Сир эмаски, коммунистик мафкура ҳукмрон булган совет жамиятида тарих фани ҳам улуғ давлатчилик, улуғ миллатчилик ғояларининг қурбони булган эди. Шу сабабли бу даврда собиқ совет иттифоқи ҳудудида яратилган тарихий асарларда Амир Темур шахси ва фаолиятига адолатсизлик билан ёндашилган, бир ёқлама баҳо берилди. Бу ғоя ер юзининг олтидан бир қисмини эгаллаган улкан ҳудудда яшаган икки юз эллик миллион халққа зурлаб сингдирилди. Ана шундай нотўғри ва ғайриилмий қарашларга танқидий баҳо бериб, Амир Темурга нисбатан тарихий адолатни қарор топтириш бугунги темуршуносликнинг муҳим вазифаларидан биридир.

Бешинчи фикр. Минг афсуски, биз бошимиздан утказган мустабид тузум туфайли шундай бир аҳволга тушиб қолган эдикки, улуғ аждодимизнинг тарихи ва фаолиятини, башарият ривожига қушган ҳиссасини бугунги кунда хорижда — АҚШ, Германия, Франция, Буюк Британия, Ҳиндистон, Туркия, Эрон, Покистон ва бошқа мамлакатларда бизнинг узимиздан кура купроқ билишади. Бизлар — яъни Амир Темурнинг Ватани булмиш шу заминда яшаган одамлар унинг фаолиятини жуда оз биламиз. Айтинглар, азиз дустлар, бундан ҳам ортиқроқ адолатсизлик, ноинсофлик булиши мумкинми?!

Бу ҳолат бизнинг мустамлака зулмида яшаганимизнинг [illegible] оқибати эмасми?

Бугун дунёнинг қарийб 50 мамлакатида темуршунос олимлар фаолият курсатмоқда. Амир Темур ҳақида [illegible].

Дуне илмий жамоатчилигининг Амир Темур шахсига булган юксак эътиборини ҳисобга олиб, ЮНЕСКО ташкилотининг бугунги муътабар санага бевосита ҳомийлик қилаётгани ҳам, бизнинг фикримизча, ғоят адолатли бир иш булди.

Утган олти юз йил мобайнида Амир Темурга бағишлаб яратилган жиддий асарлар сони Европа тилларида 500 дан зиёд, Шарқ тилларида эса 900 га яқинни ташкил этади.

Буюк бобомизга курсатилаётган бу қадар юксак эҳтиромингиз учун мен ана шу минбардан туриб сизларга ва сизлар орқали Амир Темурга иззат-икром курсатган барча инсонларга, сизлардан олдин йиллар давомида, асрлар мобайнида бизнинг улуғ аждодимизнинг меросини холисона урганган ва унинг номини абадийлаштирган фидойи олимларга, илмий даргоҳларга яна бир бор ташаккур билдираман.

Бу олижаноб ишга хориждаги тарихчиларни ҳеч ким даъват этган эмас. Бу ишлар улар учун катта бойлик ва нуфуз орттириш манбаи ҳам булмаган. Аммо бу олимларнинг илмий виждони, керак булса, инсоний виждони шуни тақозо қилган. Биз бундай одамларга, мана шу залда утирган узоқ ва яқин қушни давлатларнинг вакилларига ҳар қанча тасаннолар айтсак арзийди.

Бизнинг бугунги асосий вазифамиз шундан иборатки, асрлар давомида дунёнинг турли мамлакатларида Амир Темур меросига бағишлаб йирик илмий марказларда ҳақиқатгуй олимлар томонидан яратилган тадқиқотларни чуқур урганишимиз, сизларнинг китобларингизни таржима қилишимиз, халқимизга, келгуси авлодимизга тарихни холис ва ҳаққоний ургатувчи дарсликлар сифатида, бизнинг фахру ифтихоримиз сифатида тақдим қилишимиз керак.

Ишончим комилки, сизлар ва сизлардан олдин утган темуршунос дустларимизнинг илмий жасорати, машаққатли меҳнати бугун биз учун энг катта бойликдир.

Муҳтарам конференция иштирокчилари!

Яна бир муҳим масалага тухталиб утмоқчиман.

Озод ва обод Узбекистон учун бугун Амир Темур шахсияти ва мероси нима учун керак?

Буюк аждодимизнинг қайси фазилатлари биз учун азиз?

Биринчидан, Амир Темур аввало қудратли давлат қурган. Давлат қудрати булмаса, бетакрор маънавий мерос ҳам, обидалар ҳам, тарихий ёдгорликлар ҳам булмасди.

Узбекистоннинг бугунги озодлигини мустаҳкамлаш даврида Амир Темур биз учун буюк давлат асосчиси сифатида қадрлидир. У давлат пойдеворини қурган, давлатнинг ҳуқуқий асосларини барпо этган. Унинг давлатчилик борасидаги фикрлари нафақат уз даври, балки келгуси авлодлар учун ҳам катта аҳамият касб этади.

Амир Темур уз давлатини фақат кучга суяниб бошқаргани йуқ. Афсуски, баъзи манбалар ва тадқиқотларда шундай фикрлар баён қилинади. Шахсан мен бу нуқтаи назарга қаршиман. Агар бу давлат фақатгина кучга таянган ҳолда тузилган булса эди, авваламбор, бунчалик узоқ давр туролмасди.

Амир Темур уз давлатини ақл-заковат ва ҳуқуқий асос билан идора этган, десак, адолатдан булади.

Унинг «Давлат ишларининг туққиз улушини кенгаш, тадбир ва машварат, қолган бир улушини қилич билан амалга оширдим», деган сузлари бунинг ёрқин далилидир.

Иккинчидан, Амир Темур бундан 600 йил аввалроқ ҳеч қандай давлатнинг қушнилари билан узаро алоқа тузмасдан, яъни, бугунги тил билан айтганда, ҳамкорликсиз истиқболи булмаслигини теран ва яхши англаган. Шу сабабли, у Европа ва Осиёни боғлашга хизмат қилган улкан ишларни амалга оширган. Бир томондан — Хитой, Ҳиндистон, бир томондан — Франция ва Англия, яна бир томондан — Рум, Испания, Италия, Миср ва бошқа давлатлар билан алоқалар урнатган ва шу муносабатларни мустаҳкамлашга уринган.

Амир Темур фаолиятидаги биз учун ибратли нуқталардан яна бири шундаки, у савдо-иқтисод муносабатлари орқали халқлар, мамлакатлар уртасида ягона макон барпо этиш соҳасида шундай ютуқларга эришганки, бунга қойил қолмасдан иложимиз йуқ.

Амир Темур Испания қироли Генрих III, Франция ҳукмдори Карл VI, Англия қироли Генрих IV саройларига элчилар юбориб, мутаносиб равишда испаниялик, франциялик, англиялик, хитойлик ва бошқа қатор хорижий элчиларни уз салтанатида қабул қилган.

Соҳибқироннинг Франция қироли Карл VIга ёзган хатидаги қуйидаги фикри диққатга сазовордир: «Сиз уз савдогарларингизни менинг салтанатимга юборинг. Биз уларни илиқ қарши олиб иззат-икром курсатамиз. Биз ҳам уз савдогарларимизни сизнинг юртингизга йуллаймиз. Сиз ҳам уларга ҳурмат курсатинг, уларга ортиқча тазйиқлар қилинишига йул қуйманг. Сизга бундан булак талабим йуқ. Зеро дунё савдо аҳли ила обод булажак».

Қаранг, қандай оддий ва аниқ фикр: дунё савдо аҳли ила обод булажак! Демак, Амир Темур ташқи сиёсатида халқаро иқтисодий савдо алоқаларини кенг миқёсда йулга қуйиш, ундан барчани, авваламбор, узининг халқини баҳраманд этиш бош ғоя булиб хизмат қилган.

XXI аср бусағасида сиз билан биз халқаро миқёсда адолатли тарзда яратмоқчи булган интеграция макони ҳақида Амир Темур бундан 600 йил бурун бош қотирган ва шу йулда сиёсат юритган. У барпо этган ягона иқтисодий-савдо майдонида бугунги кун учун ҳам, бугунги замон учун ҳам ибратли булган вазият мавжуд эди. Амир Темурнинг мана бу сузлари бунга далилдир:

«...Салтанатимнинг у четидан бу четигача бирор болакай бошида бир лаган тилла кутариб утадиган булса, бир донасига ҳам зарар етмайдиган тартиб-интизом урнатдим».

Учинчидан, соҳибқироннинг бунёдкорлик соҳасидаги тарихий хизматлари ундан ҳам беқиёс. Амир Темур ва унинг авлодлари саъй-ҳаракатлари билан қурилган мадрасалар, масжидлар, хонақоҳлар, саройлар, бозорлар, куприклар, йуллар, бекатлар, ҳаммомлар, каналлар, қалъалар ва бошқа қатор иморату иншоотларнинг сон-саноғи йуқ.

Амир Темурнинг бевосита раҳнамолигида бунёд этилган Бибихоним жоме масжиди, Гури Амир ва Аҳмад Яссавий, Занги ота мақбаралари, Оқсарой ва Шоҳи Зиндадаги меъморий муъжизалар, Боғи Чинор, Боғи Дилкушо, Боғи Беҳишт, Боғи Баланд сингари унлаб гузал сарой-боғлар ва бошқа иншоотлар шулар жумласига киради. Бу обидалар, ҳеч шубҳасиз, инсон тафаккури ва ақл-заковатининг буюк тимсолларидир.

Тарихчи Шарофиддин Али Яздийнинг гувоҳлик беришича, Амир Темур «Ободончиликка ярайдиган бирон қарич ернинг ҳам зое булишини раво курмасди».

Тарих бу куҳна дунёда утган куп жаҳонгирларни билади. Уларнинг аксарияти фақат бузган. Амир Темурнинг улардан фарқи шундаки, у умр буйи бунёдкорлик билан машғул булган.

Унинг «Қай бир жойдан бир ғишт олсам, урнига ун ғишт қуйдирдим, бир дарахт кестирсам, урнига унта кучат эктирдим», деган сузлари фикримизнинг далилидир.

Энг муҳими, мазкур қурилишлар географияси биргина Туркистон билан чегараланиб қолган эмас. Бунинг исботи сифатида соҳибқирон қадами етган жойлардаги тарихий обидаларни эслашнинг узи кифоя.

Амир Темур Мовароуннаҳр ва Хуросоннинг шаҳар ва қишлоқларида, ҳатто Жанубий Озарбойжон ва Кобул каби узоқ ерларда ҳам ободонлик ишларини олиб борган, суғориш иншоотларини қурдирган.

Шу маънода мен буюк бобомиздан қолган ҳар бир тарихий ёдгорликни, у қаерда жойлашган булмасин, халқларни бир-бирига боғлаб турувчи беқиёс восита, деб биламан.

Бир уйлаб курайлик. Аҳмад Яссавий мақбараси қурилганига олти аср булди. Шу вақт ичида бу маскан дунёнинг турли бурчакларидан келган минглаб-миллионлаб зиёратчиларни маънавий жиҳатдан бирлаштириб, эзгуликка даъват этиб келмоқда.

«Агар бизнинг қудратимизни билмоқчи булсангиз, қурган биноларимизга боқинг», деганда Амир Темур энг аввало уз халқига, келажак авлодларига мурожаат қилган, десак янглишмаган буламиз.

Туртинчидан, ҳар қандай жамият тараққиётини илм-маърифатсиз тасаввур қилиб булмайди. Буни теран англаган соҳибқирон ҳокимиятга келиши билан чиқарган дастлабки фармонларини мадрасалар барпо этиш, илм толибларига нафақалар тайинлаш билан боғлаган. Қайси бир шаҳарга ташриф буюрмасин Амир Темур энг аввало уша ерлик олиму фозиллар билан учрашар, улар билан суҳбат қурар, турли мавзуларда баҳслашар эди.

Тарих, тиббиёт, математика, астрономия, меъморчилик соҳаларида юксак салоҳиятга эга Амир Темур учун бу табиий ҳол эди. Мазкур фазилат соҳибқироннинг авлодлари — айниқса, Мирзо Улуғбекка утгани шубҳасиз. — Мирзо Улуғбекнинг давлат арбоби булиш билан бир қаторда буюк олим даражасига етишишида бобоси Амир Темурнинг таъсири бениҳоя катта булган. У Улуғбекдаги ноёб истеъдодни бошданоқ пайқаб, сафарларда ҳам ёнида олиб юриб, дунёнинг машҳур олимлари тарбиясидан баҳраманд этган.

Бешинчидан, Амир Темур уз миллати ва эл-юртининг тақдири ҳақида куп уйлаган. У қуйган ҳар бир қадам нафақат уша давр учун, балки келажак сари хизмат қилган.

Тарихда ҳукмдорлар куп утган. Уларнинг аксарияти уз маишати ва айшу ишратидан нарига утмаганлиги маълум. Уларни бугун биров эсламайди ҳам. Бироқ миллат ғамида ёнган, унинг истиқболи ва истиқлоли йулида фидокорлик курсатиб яшаган арбобни келажак ва тарих ҳеч қачон унутмайди. Амир Темур ана шундай тарихий ва унутилмас шахсдир.

Унинг инсоний фазилатларига бир ёрқин мисол: 1404 йилда Бибихоним жоме масжиди қурилишининг ниҳоясига етказаётганида унинг умридан бир йил қолган эди, холос.

Кексайиб қолган бир одамга, узи аввал барпо этган унлаб ва юзлаб иншоотлар ёнига яна бир бинони қушиш шарт эдими? Унинг шону шуҳрати шусиз ҳам етарли эди-ку?

Бу мисол ҳам Амир Темурнинг доимо узоқ келажакни, авлодлари иқболини уйлаб яшаганидан, умр буйи улуғвор режалар ва ғоялар уни асло тарк этмаганидан далолат беради.

Олтинчидан, Амир Темур бир ҳақиқатни яхши англаган — жамият эътиқодсиз яшай олмайди. Одамларга дин керак, иймон керак, ишонч керак. У уз «Тузуклари»да шундай дейди: «ҳар ерда ва ҳар вақт Ислом динини қувватладим».

Амир Темурнинг Куръони Каримни ёд билгани, диний баҳсларда йирик уламолар билан баробар суз юритгани унинг маънавияти, иймону диёнати қанчалар пок ва мукаммал эканини билдиради.

Маълумки, диний таълимот ва тарбиятнинг жамият ҳаётидаги урни ва хизмати ниҳоятда катта.

Амир Темурнинг Ислом динига булган муносабатидаги энг муҳим қирра, бу — мусулмончилик ақидаларининг жамият осойишталиги, равнақи, ижтимоий адолат, иймон бутунлиги, маънавий поклик учун хизмат қилдиришга сафарбар этилишидир.

Унинг эътиқодига кура, давлат давлатлигини, дин эса динлигини қилиши керак. Бу ғоя бугунги замонда ҳам уз аҳамиятини заррача йуқотган эмас. Худди шу туфайли ҳам Амир Темур даврида Ислом дини равнақ топди, юксалди.

Шу билан бирга халқ дунёқараши, тафаккур тарзи ҳам анча ривожланди. Аҳоли ва давлат уртасидаги муносабатлар узига ҳос тарзда мутаносиб тус олди.

Буюк жаҳонгир Амир Темур соҳибқирон улими олдидан авлодларига шундай васият қилган:

«... Мен шундан таскин топаманким, подшоҳлик давримда кучлиларнинг ожизларга озор беришларига йул қуймадим. Халқлар осойишталиги борасида қарам фуқаролардан хабардор булиб туринглар, қатъиятли ва мардонавор булинглар. Улкан давлатни мендай узоқ, йиллар давомида бошқариш учун қулларингдаги шамширни шараф ва номус билан маҳкам тутинглар...

Агар, сизлар менинг васиятларимга амал қилсаларингиз ва бошқа ишларингизда адолатга, шавқатга кура иш тутсаларингиз, тинчлик-осудалик Турон заминида узоқ вақт сақланади.

Агарда узаро низоларга йул қуйсаларингиз, душманлар туполон ва тартибсизликларни бошлайдиларки, уларни жиловлашнинг иложи қолмайди. Сизлар бир жон, бир тан булсаларингиз, ҳеч ким менинг сунгги васиятларимни бажаришларингизга монелик қила олмайди».

Бу доно васиятлар асрлар оша бизнинг давримизга қадар етиб келди. Ундан худди ҳозирги даврнинг нафаси сезилиб тургандай. Улуғ бобокалонимиз бизни адолатга, содиқликка, бирликка чорламоқда. Узаро низо, адоватлардан холи булинглар, деб, инсоф, шафқат ва ҳалолликка ундамоқда.

Муҳтарам конференция қатнашчилари!

Сизларда шундай бир савол туғилиши мумкин: нима учун бугун Узбекистонда Амир Темур сиймосига бундай юксак эҳтиром, иззат-икром курсатилмоқда?

Албатта, бунинг сабаблари бор.

Агарки дарахтнинг илдизи қанчалар чуқур булса, у шунчалик баланд, бақувват, осмонупар булади. Ёки замонавий тил билан айтадиган булсак, бино қанчалик баланд булса, унинг пойдеворини ҳам шунчалик чуқур ва мустаҳкам қуриш керак.

Биз бугун мустақил, адолатли, ҳуқуқий давлат қурмоқдамиз. Уйлайманки, бизнинг бу борадаги принципларимиз — беш тамойилимиз ҳақида бу залда утирган купчиликнинг хабари бор. Бинобарин, уларни такрорлаб утиришнинг зарурати йуқ. Лекин мен иккита нуқтага сизларнинг эътиборингизни қаратмоқчиман:

— биринчидан, биз уз миллатимиз уз халқимиз хусусиятларига, уз миллий қадриятларимизга асосланиб;

— иккинчидан, тараққий топган давлатларнинг тажрибаларига ва умумбашарий ақидаларга таяниб мустақил давлатимизни қурмоқдамиз ва шу асосда жаҳон ҳамжамиятидан уз муносиб урнимизни эгаллаб олмоқчимиз.

Хулоса шуки, бизнинг тарихимизда Амир Темурдай улуғ сиймо бор экан, унинг қолдирган мероси, панду угитлари бугунги ҳаётимизга ҳамоҳанг экан, олдимизда турган бугунги муаммоларни ечишда бизга қул келаётган экан, бизнинг бу меросни урганмасдан, таърифламасдан, тарғибот қилмасдан ҳаққимиз йуқ.

Шунинг учун ҳам мана шу минбардан туриб, бутун Узбекистон халқига, қолаверса, бутун жаҳон аҳлига қарата: «Амир Темур бизнинг фахримиз, ифтихоримиз, ғуруримиз!», деб айтсам, уйлайманки, хато қилмаган буламан.

Хонимлар ва жаноблар!

Замонамизнинг купгина долзарб муаммолари инсониятнинг утмишдаги тажрибасини чуқурроқ тушунишни тақозо этади. Худди шу нарсани бугунги конференциямизнинг муҳим вазифа ва мақсадларидан бири деб билмоқ керак.

Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, узбек халқининг куп асрли тарихи ҳам ана шундай тажриба манбаидир. Ишончим комилки, сизнинг маърузa ва ахборотларингиз, конференция давомида булажак баҳс ва мунозаралар Амир Темур ва Темурийлар даври сабоқларини чуқурроқ англаб етишга, бугунги кун олдимизга қуяётган долзарб саволларга жавоб излашга салмоқли ҳисса қушади.

Конференция ишига муваффақият, барчангизга саломатлик ва бахту саодат тилайман.

Эътиборингиз учун ташаккур.

Она тилим-жону дилим

ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ

«Тилга эътибор — элга эътибор». Шеърият мулкининг султони, ҳазрат Навоийнинг бу ҳикматли сузларида қанчалар маъно ва мазмун бор-а. Ватан озод булди, узлигимизни англай бошладик. Она тилимиз — узбек тилига ҳам эътибор, муносабат бугун узгача. Ҳабибулла Бектемиров — Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Атамашунослик қумитаси раисининг уринбосари бизнинг бугунги суҳбатдошимиз.

— Ҳар қандай ижтимоий ҳодиса сифатида тилнинг ҳам узига хос муҳим вазифаси бор, — дейдилар Ҳабибулла ака биз билан суҳбатда. — Тил нафақат одамлар уртасидаги алоқа воситаси, балки бутун жамиятимизда руй бераётган воқеа-ҳодисаларни оммага тарқатишда хизмат қиладиган ахборотнинг асосий қуроли ҳамдир. Муайян тил қанчалик куп қулланилса, ҳаётнинг барча жабҳаларида фаол ишлатилса, бу тилнинг мавқеи катта ва истиқболи порлоқ булади.

Шу жиҳатдан, узбек тилига давлат тили мақоми берилиши, яъни 1989 йил 21 октябрида Олий Кенгаш томонидан «Давлат тили ҳақида»ги қонуннинг, 1995 йил 21 декабрида Олий Мажлис томонидан «Давлат тили ҳақида»ги қонуннинг янги таҳрири қабул қилиниши она тилимизнинг равнақи, истиқболи ҳақидаги катта ғамхурликдир.

Хуш, бу икки қонуннинг узаро боғлиқлиги, фарқлари нимада?

1989 йил 21 октябрида қабул қилинган қонун ҳали совет жамияти мавжуд шароитда, шунингдек, қайта қуриш эҳтирослари авж олган бир жараёнда қабул қилинган эди. Бу борда совет тузуми парчаланди, Узбекистонимиз мустақил давлатга айланди. Юртимизнинг мустақиллигини ифода этган конституцияси қабул қилинди ва унга «Узбекистон Республикасининг давлат тили узбек тилидир» деб муҳрланиб қуйилди. Шундай шароитда 1989 йилда қабул қилинган қонуннинг айрим бандлари эскирди, айрим бандлари эса ортиқча булиб қолди. Олий Мажлис бундай камчиликларни бартараф этган ҳолда янги таҳрирдаги қонунни қабул қилди.

1989 йил қабул қилинган қонун билан янги таҳрирдаги қонун фарқлари қуйидагича:

Биринчи жиҳати, олдинги қонун 30 моддадан иборат булиб, 7 та моддаси муайян муддат мобайнида бажарилиши керак эди. Яъни 2 моддаси (16; 22) икки йил, 2 моддаси (5; 24) 3 йил, 3 моддаси (4, 7, 8) 8 йил давомида (1997 йилда) бажарилиши кузда тутилганди.

Янги қонунда жаъми 24 модда булиб, унинг фақат 2 моддасига (9; 10) муайян муддат белгиланиб, 2005 йилга муљжалланган, яъни «Лотин алифбосига асосланган узбек ёзуви» буйича қабул қилинган қонунга уйғунлаштирилган.

Иккинчидан, эски қонунда «ушбу қонун... ҳарбий қисмларда қулланадиган тилларга тадбиқ этилмайди» деб ёзиб қуйилган эди. Янги қонунда эса бу ибора тушириб қолдирилган, яъни давлат тили бу соҳаларга ҳам жорий этилган.

Учинчидан, илгариги қонун (22-модда) да «Муассаса, корхона, давлат ва жамоат корхоналарининг муҳрлари, тамғалари ва иш қоғозларининг матнлари давлат тилида булади, русча таржимада такрорланади» дейилган булса, янги таҳрирдаги қонунда охирги «русча таржимада такрорланади» жумласи тушириб қолдирилган.

Туртинчидан, олдинги қонунда рус тили миллатлараро муомала тили (1-моддада) сифатида берилган булса, янги таҳрирдаги қонун (3-модда)да «Фуқаролар миллатлараро муомала тилини уз хоҳишларига кура танлаш ҳуқуқига эгадирлар» деб ёзилган.

Бешинчидан, 1989 йил қонуни (4-модда)да Узбекистонда ишловчи давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари раҳбарлари уз хизмат вазифаларини бажариши учун республика давлат тилини етарли даражада билиши шарт. Уз фаолиятига кура аҳолига хизмат курсатувчи шахслар давлат тилини зарур даражада билишлари шарт дейилган бандлар бор эди. Янги таҳрирдаги қонунда бу бандлар тушириб қолдирилди. Ва жамиятимизда демократик муносабатларнинг кенг ёйилишини ҳамда мустақил давлатимизнинг инсон ҳуқуқлари ҳақидаги декларацияга содиқлигини намоён этди.

— Янги қабул қилинган қонуннинг ҳаётга тадбиқ этилиши ҳақида тухталиб утсангиз.

— Маълумки, қабул қилинган ҳар қандай қонунни изчил ва тулиқ амалга ошириш учун унинг ҳар бир бандини ҳаётга тадбиқ этиш борасида тадбирлар, дастурлар ишлаб чиқилади. Шу жиҳатдан Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 10 сентябрда чиқарган 311-қарори билан «Давлат тили туғрисида Узбекистон Республикаси қонунининг амалга оширилишини таъминлаш давлат дастури»нинг қабул қилиниши катта аҳамиятга эгадир. Бу дастур 5 булимдан иборат булиб, давлат тили ҳақида қабул қилинган янги таҳрирдаги қонунни амалга оширишнинг ташкилий масалалари, узбек тилини илмий урганишни кенгайтириш, турли ҳужжатларни нашр этиш, узбек тилининг куп жилдли изоҳли луғатини, давлат тилида иш юритиш буйича қулланмасини нашр этиш, иш юритишни давлат тилида олиб бориш каби муҳим масалалар қамраб олинган.

Дастурда кузда тутилган купгина тадбирларнинг амалга оширилиши қонун моддаларининг тула-тукис жорий этилишини таъминлашга хизмат қилади.

— Ҳозирда босқичма-босқич янги алифбога утиляпти...

— Узбек лотин алифбосига утиш жамиятимиз тараққиёти, айниқса, унинг келажаги учун жуда катта аҳамиятга эга булган тадбирдир. Мустақил Узбекистоннинг дунё миқёсига чиқишини тезлаштиришда бу алифбонинг узига хос роли булади. Алифбо дунёда кенг тарқалган ғарб тилларини тезроқ урганиб олишда ёшларимизга ёрдам беради, чунки Ғарб мамлакатларидаги энг тараққий этган давлатларнинг асосий қисми — лотин алифбоси асосида иш куриб келмоқда. Шуни ҳисобга олиб, Вазирлар Маҳкамаси томонидан шу йилнинг 19 мартида тасдиқланган «Лотин ёзувига асосланган узбек алифбосини жорий этиш туғрисида»ги Узбекистон Республикаси қонунини амалга оширишни таъминлаш юзасидан Давлат дастурида бу алифбони ҳаётга жорий этишнинг барча масалалари тула ишлаб чиқилган. Унда янги алифбога утишнинг босқичма-босқич тадбирлари белгилаб берилган.

— Тилимизда пайдо булаётган янгича атамалар, номланишлар ҳақида нима дея оласиз?

— Давлат тили ҳақидаги қонун шарофати туфайли олимлар, ёзувчилар, журналистлар саъйи-ҳаракатлари билан уюшма, кенгаш, бошқарув, буюртма, мафкура, номзод, тасниф, нусха, мезон, меъёр, режа, матбаа, амалиёт, ҳайъат, фоиз, муҳаррир, тавсиянома, котибият, таркиб, матн, танлов, мавзу, иқтисодиёт каби куплаб сузлар тилимизда кенг қуллана бошланди. Яқин-яқинларгача бу сузлар союз, совет, правление, заказ, идеология, кандидат, классификация, экземпляр, критерий, норма, план, полиграфия, практика, коллегия, процент, редактор, рекомендация, секретариат, состав, текст, конкурс, тема, экономика каби русча-байналмилал узлашмалар тарзида ишлатилиб келарди.

Узбек тилига давлат тили мақоми берилгани ва унинг ривожи учун кенг имкониятлар яратилгани туфайли тилимизда ана шундай жараён кечмоқда. Лекин орадан утган даврда шу нарса ҳам аён булдики, бу борада ҳам меъёр маълум даражада бузилди, 1989-1992 йилларда байналмилал узлашмаларга узбекча муқобил излаб топиш шунчалик кучайдики, бу ишга умуман тилшуносликка, терминологияга алоқаси булмаган кишилар ҳам «киришиб» кетдилар. Натижада матбуотда, оммавий-ахборот воситаларида узбек тилининг қонун-қоидаларига мос келмайдиган, байналмилал узлашма англатган маънони бериш у ёқда турсин, унинг маъносига зид булган атамалар топила бошлади. Аксар ҳолларда халқимиз учун тушунарсиз булган сунъий атамалар, илгари тилимизда умуман ишлатилмаган арабча-форсча сузлар қулланиши авж олди: олийгоҳ, тайёрагоҳ, ноҳия, куллиёт (факультет маъносида) ва ҳоказолар.

Тилимиздаги бундай жараённи тартибга солиш, русча-байналмилал узлашмаларга узбекча муқобил танлаш, умуман терминлар қулланиши масаласини ҳал этиш учун илмий тавсиялар ишлаб чиқиш кун тартибида турган энг долзарб масала булиб қолди. Шундай эҳтиёж туфайли ва терминлар қулланишидаги ҳар хилликларни, чалкашликларни тартибга солиш буйича тавсиялар ишлаб чиқиш мақсадида қумитамиз УзФАнинг Тилшунослик институти билан биргаликда 1991 йил март ойида ва 1994 йил октябрида узбек атамашунослиги муаммоларига бағишланган республика илмий-амалий конференцияларини чақирди.

Конференцияда ишлаб чиқилган тавсиялар, қарорлар, иштирокчиларнинг айтган фикр-мулоҳазалари асосида купдан-куп баҳс-мунозараларга сабаб булган байналмилал узлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Байналмилал узлашмалар ҳақида шуни ҳам айтиб утиш керакки, Давлат тили ҳақидаги қонунни амалга жорий этишнинг ҳамма жараёнларида, бу муаммога дуч келинади. Укиш-укитишда ҳам, иш юритишда ҳам, дарсликлар яратиш, илм-фан соҳасида ҳам бундай атама ва сузларни четлаб утиш мумкин эмас. Русча-байналмилал узлашмаларнинг ҳаммасини ҳам узбекчалаштириб булмайди. Шунинг учун улар тилимизда узлашма тарзида қулланаверади ва узи англатган тушунчани узбек тилида ҳам бераверади. Тилимиздаги институт, аэропорт, газета, ядро, академия каби куплаб сузларга узбекча муқобил топишга уриниш беҳудалигини ҳаётнинг узи тасдиқлади.

Суҳбатимиз ниҳоясида шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, давлат тили ҳақидаги қонун она тилимизнинг янада равнақ топиши, унинг кенг қанот ёзиб тараққий этиши учун барча имкониятларни яратиб беради.

Суҳбатдош Назокат УСМОНОВА.

Луқма

ЛОҚАЙДЛИК

Орадан 7 йилдан купроқ вақт утибдики, бу ҳанузгача долзарб мавзу булиб келмоқда. Шу вақт ичида биз қанча ишларни амалга оширсакда, ҳозиргача куплаб камчиликлар мавжуд. Кучаларимизда, дуконларимизда, бекатларимизда, қисқаси купгина жойларимизда ҳамон русча номланишлар учраб турибди. Мисоллар билан изоҳлайдиган булсак пойтахтимиз бу борада «карвонбоши»лик қилаяпти, десак хато қилмаймиз.

Биз буни пойтахтимизнинг барча туманларида куришимиз мумкин. Жумладан, Собир Рахимов, Акмал Икромов, Чилонзор, Ҳамза, Яккасарой, Миробод, Мирзо Улуғбек туманларидаги мана бу кучалар: Н. М. Мирошхиной, Янка Купала, Глинка, Годеев, Волгоград, Жуковский, Ф. Фитисова, Ипподромная, Гайдара, Куйбишев, Першина, Союзная, Октябрят, Тарас Шевченко, Пролетарская, Тутов, Печёрская каби кучалар бунга яққол мисол була олади.

Булардан ташқари бекатларимизда ҳам шундай ҳолатларга дуч келамиз: Госпитальная, Рисовая, Панельная ва ҳоказо.

Бу кучаларнинг номини узгартириб узбек халқининг асл фарзандларининг исмини бериш вақти етмадимикан? Бу хусусда мутасадди раҳбарлар вақт топиб, бир уйлаб куришса фойдадан ҳоли булмасди деб уйлаймиз.

Лутфулло СУВОНОВ, «Туркистон» мухбири

Армон

Равшан Файз ниҳоятда ҳаётсевар, дўстларга меҳр-оқибатли инсон эди. Мен «эди» деб ўтган замонда ёзаяпман-у, аммо бунга ҳали ҳам ишонгим келмайди. Кечагина davраларни тўлдириб ўтирган Алпомишдек навқирон инсон орамизда йўқлигига ақл бовар қилмайди.

Равшан ҳам аксарият шоирлар каби сиртдан қараганда ўз шеърларига унчалик ўхшамас эди. Аслида бу зоҳиран шундай эди. Ботинан олиб қараганда Равшаннинг юрагида улкан дард, туғён бор эди. Афсус, унга бугунги кунларга етиб келиш насиб этмади. Шоир қалбининг дарду-туғёнларини қониқиб тинглай олмадик.

Оллоҳ-таолонинг иродаси шундай экан, биз бандаларининг буйсунишдан ўзга чорамиз йўқ.

Биродаримиз Равшандан бизга хотира бўлиб, бир нечта китоблар, Қўшработнинг бепоён кенгликлари акс этиб турган, сиёҳи қуриб улгурмаган мардона шеърлар қолди. Ширин-шакар қизу ўғил — зурёдлар қолди. Уларнинг умрлари узун, бахтлари бекам бўлсин.

Шоир ҳаётдан кўз юмгандан кейин унинг иккинчи ҳаёти бошланади. Равшан Файзнинг шеърлари унинг иккинчи ҳаёти мангу давом этажагидан башорат беради. Илойим шундай бўлсин.

Абдумажид АЗИМ

Беш кунлик дунёни куйдириб

(Равшан Файз хотирасига)

Куз йиғлаб тиз чўкди пойида,
Ер бўлиб баробар эзилди.
Бир оқшом сунбула ойида
Бир япроқ дунёдан узилди.

Ер узра тушалган хазонмас —
Кунгилнинг барглари сап-сариқ.
Кузгача келиш ҳам осонмас,
Дунёнинг ишлари тескари.

Йиғласин, Қушработ, йиғласин бу Дард,
Шоирни излайдир чополмас.
Бу йўллар чопса ҳам тоабад
Равшаннинг равшанин тополмас.

Бу дунё бир пулдай, уйиндай,
Айтилмас, айтмаган гаплари.
Қалбимга сочилур қуюндай
Шоир юрагининг дафтари.

Ё, худо бу қандай фалокат,
Фалаклар қул қуйган хатодир.
Ҳалокат, исмсиз Ҳалокат,
Тирикларга ҳукми-жазодир.

Беш кунлик дунёни куйдириб
Дарди шеър билан юзма-юз,
Йуқотган шоирни қидириб
Неча Ёз кечмакда, неча Куз...

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА

Равшан ФАЙЗ

* * *

Сумбулага кирган сулув сой мисол
Сулув сойда оққан олтин ой мисол,
Пиёлада туриб қолган чой мисол,
Кунглим совуб борадур,
Кунглим...

Жонга тенг булдими чаману чулим,
Кетаман йироққа, бошлагин йулим.
Не қилай ҳеч ишга бормаса қулим,
Кунглим совуб борадур,
Кунглим...

Қуёш кулиб боқар тонглар аслида,
Гуллар зор қилмагай яна васлига,
Айни йигит ёшим — баҳор фаслимда
Кунглим совуб борадур,
Кунглим...

Демангиз, йулига айтди қуйди-да,
Бу сузнинг гуноҳи маним буйнимда,
Ой ором олса ҳам тунлар қуйнимда
Кунглим совуб борадур,
Кунглим...

КУЗГИ ШЕЪР

Ҳа демай бу боғларга
Қиш тушар қор курпасин.
Ҳозирча ҳолимизни
Бирон бир зоғ курмасин.

Ҳозирча чидаш бергил,
Мағрур тутгил бошингни.
Кетаётган кимки бор
Курмасин куз ёшингни.

Юртни суйсанг доимо
Ёмонингни яшир, ёр.
Қалдирғочни тик туриб
Хув тоғлардан ошир, ёр

Сиртингга сув юқтирмай
Турналарни кузат, о,
Назрингни тўқ туттил
Тулғай бири кам дунё.

Йироқларга етмасин.
Энг муҳими лайлакнинг
Кузи ортда кетмасин.

Ҳа демай бу боғларга
Қиш тушар қор курпасин...

* * *

Баҳордан гул узолмадим ёр,
Сочларингга тизолмадим ёр.
Куч топмадим, андишанинг зур
Деворини бузолмадим ёр.

Баҳор эса тарк этди кетди,
Чақмоқ экан ярқ этди кетди.
Кузимни бир очиб-юмгунча
Куз ёшига ғарқ этди кетди.

Бу дунёдан безаман энди,
Юрагимни эзаман энди,
Шамол каби далли-девона,
Армон даштин кезаман энди.

Асли бари ўзимдан ўтар,
Тил билмаган сўзимдан ўтар,
Шундан энди изингни ювган
Дарё менинг кўзимдан ўтар,

Баҳордан гул узолмадим ёр...

ҚИШЛОҚ СОҒИНЧИ

Эй ота юрт, эй туғишган эл,
Мен бир ўсмир, мен битта гулни
Орзу-ҳавас деган танти ел
Қай бир баҳор бағрингдан юлди.

Сунг тақдирга раҳматлар айтиб
Ушал юксак орзумга етдим,
Тиним билмас девона, дайди
Шамолларга айланиб кетдим.

Улангандим юрагим билан
Асли сенинг жону жисмингга.
Энди яна бу дунё бир кам —
Орзуйим йўқ, армоним мингта.

Энди тунлар юрагим оғрир,
Соғинаман сени, қишлоғим.
Даштларингни эслайман оғир
Қояларга урилган чоғим.

Туриб-туриб келади кургим,
Сен-чи, сен ҳам садо бергин, ҳой,
Билинарми ҳали ҳам ўрним,
Оғрийдими мен юлинган жой?!

* * *

Гулласам ҳар баҳор гуллаган эдим,
Ёр дея сочимни юлмаган эдим.
Аммо Мажнунга ҳеч кулмаган эдим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Тун каби сим-сиёҳ тор булди кунглим,
Бир қатим шуълага зор булди кунглим.
Кимнинг қулларида хор булди кунглим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Жону жаҳонимда зирқирар минг ўқ,
Дилнинг шул оғриқдан айрилгиси йўқ,
Аммо ёрнинг сира қайрилгиси йўқ,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

Маликалар минг марта қоқса ҳам қошин
Эгмаган эдим-ку бир бора бошим,
Воҳ қиркни қоралаб қолганда ёшим,
Сен менинг устимдан кулдинг, муҳаббат.

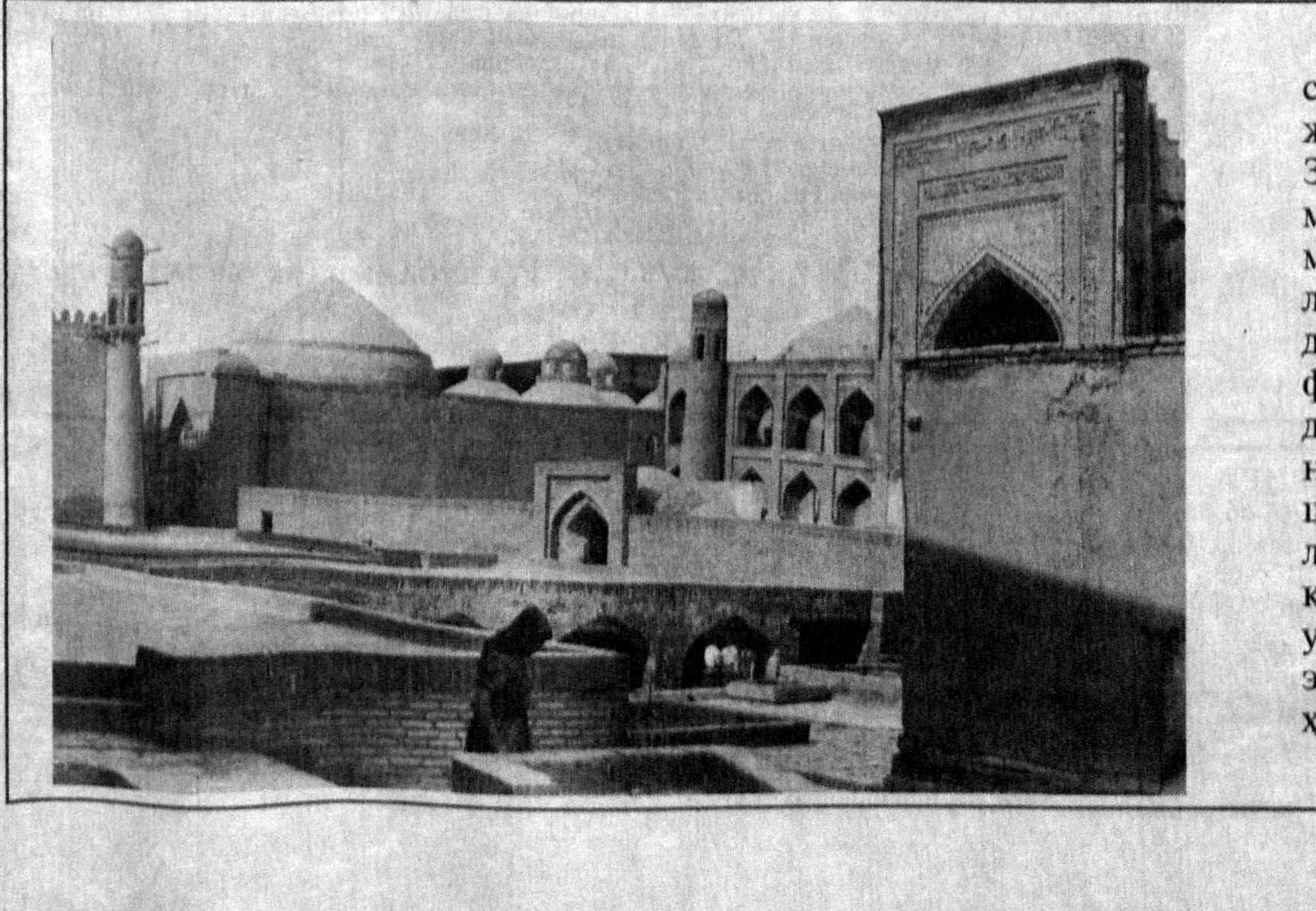

Обидалар қадимдан сўйлайди. Бу гап бежиз айтилмаган. Зеро, ушбу тарих замирида неча-неча минг инсонлар, мамлакатлар, жангу-жадаллар ва буюк кашфиётлар тақдири ётибди. Бугун қадимий ва навқирон Хива шаҳрининг 2500 йиллигини байрам қилиш арафасида ушбу сўзлар ҳақиқат эканлиги юрагингдан ҳис қиласан, киши.

IV ТВ

ДУШАНБА, 28

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.30 «Ҳафтанома».

*

8.30 А. Орипов. «Соҳибқирон». Видеофильм. 6-қисм.
9.10 Қизлар гулдастаси.
9.40 «Ўзбектелефильм» кўрсатади: «Ҳунари бор хор бўлмас».
10.00 Янгиликлар.
10.05 Қишлоқ тадбиркорлари.
10.25 «Қувноқ стартлар».
11.05 «Оляга аталган гуллар». Бадиий фильм.
12.25 «Бозор иқтисодиёти асослари». Иқтисодий шарҳ.
12.45 Ўзбекистон телерадиокомпанияси хор жамоасининг концерти.
13.15 «Қудуқ». Мультфильм.
13.25 «Илм — ўзликни билмакдир».
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 16.05 Уйғун. «Парвона». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Мультипанорама».
18.25 «Аёл қалби наволари». Мусиқий дастур.
18.45 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
19.05 «Ишончга асосланган ҳамкорлик».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 «Оҳанглар оғушида».
21.40 «Вақт». Публицистик кўрсатув.
22.00 «Морена Клара». Телесериал.
22.45 «Бу оқшом...»
23.05 «Мозийдан садо».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 «Олам ва одам».
00.15 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Дўстлик» — «МҲСК».
01.00 Тунги тароналар.
01.20 — 01.30 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.35 «Палитра».
19.05 «Услуб».
19.20 «Клип-антракт».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Камертон».
20.10 «Автосалон».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 ЎзФА Ядро физикаси институтининг 40 йиллигига. «Юксалиш». Ҳужжатли фильм.
21.30 «Курьер».
21.50 «Прайм-тайм».
22.00 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.40 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
23.30—00.30 «Спорт қитъаси».

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 Кўрсатувлар анонси.
18.50 «Мультикарусель».
19.05 «Дидар».
19.35 Мультфильм.
19.45 Эълонлар.
19.50 «Жаҳон». Халқаро шарҳ.
20.15 «Авторейд».
20.25 «М»-хабар.
20.35 «Душанба». Публицистик кўрсатув.
20.45 «Шлягер».
21.00 Эълонлар.
21.05 «Кимга — қанақа».
21.35 «5+1». Интервью.
22.05 Тунги сеанс. «Гул ва тош». Бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
00.35 «Спорт-тайм».
01.05 Эълонлар.
01.10 — 01.20 «Хайрли тун!».

СЕШАНБА, 29

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Ўзбектелефильм» кўрсатади: «Исмоил Жалилов куйлайди».
8.50 Биржа ва банк хабарлари.
9.10 «Доно бобо даврасида».
9.30 «Кучук бола ва эски шиппак». Мультфильм.
9.40 «Саховат». Телеочерк.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Кўнгил тароналари».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Инглиз тили.
11.00 «Китоб ва ҳаёт».
11.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари.

*

12.00 «Муҳаббатнома». Бадиий фильм.
13.30 «Фермер». Тележурнал.
14.00 Янгиликлар.
14.05 «Санъат усталари». Рихси Иброҳимова.
15.05 — 15.45 «Табиат — ҳаёт сарчашмаси». Кинодастур.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Умид учқунлари».
18.30 «Ал-Бишрининг орзу-армонлари». Телесериал.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Дурдона».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 Оҳанглардан таралган меҳр.
21.40 «Алманах-ТВ».
22.20 Спорт, спорт, спорт.
22.40 «Замон».
22.50 Юртим жамоли.
23.05 «Мусиқий саёҳат».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.20—00.35 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Тропиканка сири». Телесериал.
19.05 «Мультфейерверк».
19.15 «Олтин кент».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Постфактум».
20.05 «Нафис мажлислар». Хотин-қизлар учун кўрсатув.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 АРТ-журнал.
21.15 «Дойче Вейле» тақдим этади.
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.10 «Кинонигоҳ».
23.50—00.30 «Спорт қитъаси».

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультикарусель».
19.00 Эълонлар.
19.05 «Сен ҳақингда ва сен учун».
19.20 «Халқ саломатлиги йўлида».
19.50 «Ҳамкорлик — тараққиёт нишонаси». Туркия ташкил топган кунга бағишланган кўрсатув.
20.20 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
21.10 «Солиқлар ҳақида сабоқлар».
21.25 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.55 «Янги иқтисод».
22.25 Эълонлар.
22.30 «Озодлик номидан». Америка тарихи.
22.55 «Коллаж».
23.20 «Жилет-спорт».
23.50 Эълонлар.
23.55 «Доктор Жулия ва миссис Хайдо». Телесериал.
00.15 — 00.25 «Хайрли тун!»

ЧОРШАНБА, 30

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Мусиқий саёҳат».
8.45 «Ўзбектелефильм» кўрсатади: «Музей», «Мангуликка дахлдор».
9.20 «Альманах-ТВ».
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Қувноқлар даврасида».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Зоология.
11.00 Янги алифбони ўрганамиз.
11.30 «Ассалом, япон тили!»

*

12.10 «Болажон қиз». Бадиий фильм.
13.30 «Бугуннинг ўйлари». Публицистик кўрсатув.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.55 Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига. С. Пўлатов. «Оқ сарой». Шаҳрисабз халқ театрининг спектакли.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Чамандаги гуллармиз».
18.25 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадир».
18.30 «Замон билан ҳамнафас».
18.45 «Шукрона». Ўзбекистон халқ шоири Шукрулло.
19.05 «Сайёрамиз садоси». Публицистик кўрсатув.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Зилол». Фольклор-этнографик ансамбларнинг телевизион фестивали.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 Буюк келажак сари. «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
21.20 «Оҳанглар оғушида».
21.30 «15 дақиқа спорт ҳақида».
21.45 «Морена Клара». Телесериал.
22.30 «Автоолам».
22.45 «Рангин дунё». Бадиий-публицистик кўрсатув.
23.05 «Саҳна ҳаёти».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Тунги тароналар.
00.25—00.40 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.25 «Уйинчоқлар растаси».
18.35 «Табиат дунёси».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Дунё бўйлаб...»
20.10 «Компьютер-Осиё».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Дриблинг».
21.25 «Дойче Вейле» тақдим этади.
21.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.35 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
23.25—00.25 «Спорт қитъаси».

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Ўзбекистон муштарак».
18.50 «Мультикарусель».
19.05 «Мафтункор табиат».
19.25 «Среша».
19.55 Эълонлар.
20.00 «ТВ IV канали эксклюзиви».
20.30 «Сенинг суҳбатдошинг».
21.00 «Бугунги Словакия».
21.20 «Тошкент оқшоми».
21.50 «Қалб тароналари».
22.15 «Тошкентнома».
22.45 Эълонлар.
22.50 «Юлдузлар жилоси».
23.20 Эълонлар.
23.25 — 23.35 «Хайрли тун!».

ПАЙШАНБА, 31

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Зилол». Фольклар-этнографик ансамблларнинг телевизион фестивали.
8.55 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
9.15 «Қизиқарли учрашувлар». Обид Расулов.
9.35 «Ёрдамчилар». Мультфильм.
9.45 Футбол шарҳи.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Кашф этилаётган имкониятлар».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Умумий биология.
11.00 «Қирқ ҳунар ҳам оз...».

*

11.30 «Бўрондаги олишув». Бадиий фильм.
12.55 Мумтоз ашулалар.
13.25 «Довондан довонгача».
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.45 «Тошкентга саёҳат». Фарғона вилоят театрининг спектакли.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Катта танаффус».
18.30 «Акциядор луғати».
18.50 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
19.10 «Дилнавоз садолар».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Юзма-юз». Мулоқот.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Буюк келажак сари».
21.15 «Рақсларда умр баҳори».
21.30 «Мутойиба».
21.50 «Ватанни қўмсаб...»
22.10 «Дилнавоз садолар».
22.25 Олтин мерос. «Ғариблар». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли. Бош ролни Халқ артисти Наби Раҳимов ижро этган.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Олтин мерос. «Ғариблар». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли. Бош ролни Халқ артисти Наби Раҳимов ижро этган (давоми).
00.50 Тунги тароналар.
01.10 — 01.20 «Ватан тимсоллари».

II

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Мультфейерверк».
18.25 «Тропиканка сири». Телесериал.
19.15 «Сизнинг имконият».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Хусусийлаштириш: қадамбақадам».
20.10 «Дармон».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Видеогид».
21.25 «Бизнес-уик».
21.40 «Дойче-Вейле» оҳанглари ва Эълонлар.
22.20 «Кинонигоҳ».
24.00 — 00.30 «Спорт қитъаси».

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Ҳамшаҳарлар».
19.30 Эълонлар.
19.35 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
20.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.55 «Каталог».
21.10 Эълонлар.
21.15 «02 тўлқинида».
21.30 «Эллада».
21.50 «Эколот-коктейль».
22.20 Эълонлар.
22.25 «Компьютер-ревю».
22.50 «Интер-спорт».
23.00 «Шамол қанотларида само сари йўлланди». Телесериал (Япония).
23.30 — 23.40 «Хайрли тун!».

ЖУМА, 1

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Юзма-юз». Мулоқот.
8.45 «Ўзбектелефильм» кўрсатади: «Ассалом, азизларим!».
9.00 Эстрада қўшиқлари.
9.30 Немис тили.
10.00 Янгиликлар.
10.05 «Биз ҳиссадор бўлдик».
10.25 «Асрлар нидоси». Кинодастур.
11.05 «Али-кичкина». Андижон қўғирчоқ театрининг спектакли.
11.40 «Инсон ва замин». Тележурнал.
12.15 «Замира Суюнова куйлайди». Фильм-концерт.
12.40 «Малласоч малика». Бадиий фильм.
14.00 Янгиликлар.
14.05 — 15.05 «Маърифат» видеоканали.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Митти юлдузлар».
18.30 «Аудитория».
18.50 Бизнес ҳафта якунлари.
19.00 «Тақдим».
19.05 «Мутолаа».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Эртага — шанба».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 «Ривоят».
21.30 «Таниш ва номаълум».
21.50 «Морена Клара». Телесериал.
22.40 «Мафтункор чеҳралар».
23.05 «Оҳанглар оғушида».
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ахборот».
23.55 Бизнес ҳафта якунлари.
00.05 Тунги тароналар.
00.25 — 00.35 «Ватан тимсоллари».

II

9.00 «Мульти-пульти».
9.20 «Таманно».
9.30 Мулоҳаза учун мавзу.
9.50 Дилором наволар.
9.55 Видео янгиликлари.
10.10 Видео — «О».
11.50 — 14.00 «Спорт қитъаси».

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 Эълонлар.
18.15 «Бор эканда, йўқ экан...»
18.35 «Кинохроника».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Компьютер-Осиё».
20.15 «Уйинчоқлар растаси».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Сиздан ишорат».
21.40 «Ракурс».
22.00 «Камолот».
22.20 Хит-парад ва Эълонлар.
23.00 — 23.50 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультикарусель».
19.00 «Умид чечаклари».
19.30 Эълонлар.
19.35 «Билиб қўйган яхши».
20.00 «Йўлингиз бехатар бўлсин!».
20.30 Эълонлар.
20.35 «Коинот».
21.05 «Саломатлик — туман бойлик».
21.35 Эълонлар.
21.40 «Мусиқий меҳмонхона».
22.10 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
22.40 «ТВ IV да «Немис тўлқини».
23.10 «Бу бўстон аро».
23.40 Араб эстрадаси.
00.05 — 00.15 «Хайрли тун!».

ШАНБА, 2

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 Республика газеталарининг шарҳи.
8.35 «Тараннум». Мусиқий дастур.
9.05 «Охирги икки». Бадиий фильм.
10.10 «Халқ ижодиёти».

«Ёшлик» студияси намойиш этади:

10.35 «Мулоҳаза, мунозара, муносабат».
11.05 «Хабарнома».
11.15 «Ёш куч» тележурнали.
11.45 «Биз куйлаймиз».

*

12.15 «Суюнчи». Бадиий фильм.
13.30 «Шоҳруҳ» клуби.
14.00 «Улғайиш поғоналари». Тележурнал.
14.20 — 14.50 «Армонли дунё». Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Тоҳир Маҳрамов.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Совға».
18.20 «Олам».
18.35 «Мактуб».
18.50 «Оҳанглар оғушида».
19.10 «Ҳайрат».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Оқшом эртаклари.
20.05 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.15 «Оҳанглар оғушида».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 «Азиз сиймолар». Лутфихоним Саримсоқова.
21.40 Футбол. Ўзбекистон кубоги. Ярим финал. «МҲСК» — «Пахтакор».

«Тунги ёгду». Дам олиш дастури:

22.25 «Заковат».
22.35 Жаҳон киноси юлдузлари.
22.55 «Имкон чўққилари».
23.05 «Шаҳаншоҳ». Бадиий фильм. 1—2-сериялар.

II

9.00 «Бор эканда, йўқ экан...».
9.20 «Кинохроника».
10.10 «Компьютер-Осиё».
10.30 «Уйинчоқлар растаси».
10.40 «Сиздан ишорат».
11.20 «Ракурс».
11.40 «Камолот».
12.00 «Кинонигоҳ».
13.40 — 14.40 «Спорт қитъаси».

* * *

18.00 «Бугуннинг боласи».
18.20 «Жозиба».
18.30 Эълонлар.
18.35 «Норизо ва ношукурлар». Телесериал.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Эълонлар.
19.55 «Дубляж».
20.10 «Жозиба».
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ахборот».
20.55 Эълонлар.

«Шанба оқшоми». Дам олиш дастури:

21.00 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
21.25 «Алмисоқдан қолган дўкон».
21.35 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.15 — 23.55 Видео — «О».

IV

9.00 «Шанба эртаги».
10.00 Эълонлар.
10.05 «Рақслар қанотида».
10.35 «Чинсэн».
11.05 «Клип-антракт».
11.10 Адабий театр.
11.20 «Комедиантлар».
11.40 «Тақдирлар».
12.10 Кинонинг олтин асри. «Графиня Коссель». 1-серия (Польша).

* * *

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.

*

18.45 «Мультикарусель».
19.00 Шанба оқшомида.
19.10 «Олам ва одам».
19.35 Эълонлар.
19.40 «Комедиантлар».
20.00 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
20.50 «Спектаклдан сўнг».
21.25 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.30 «Салом, Франция!».
22.00 «Бу ажиб дунё».
22.20 «Хит-коллекция».
22.35 «Беш дақиқа ўзинг учун».
22.40 «Жилет-спорт».
23.10 Эълонлар.
23.15 Кинонинг олтин асри. «Графиня Коссель». 2-серия (Польша).
00.45 Эълонлар.
00.50 — 01.00 «Хайрли тун!».

ЯКШАНБА, 3

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 Эркин кураш. Ўзбекистон биринчилиги.
11.30 «Йўлингиз ойдин бўлсин!».
11.55 «Ташриф». Дам олиш дастури.
12.30 М. Бобоев. «Кўнгил кўчалари». Видеофильм. 14-куй.
13.10 «Қувноқ стартлар».
13.50 «Ўғри ҳам одам». Бадиий фильм.
15.00 — 16.00 «Болалигим — пошшолигим». Видеоканал.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Гулғунчалар».
18.15 «Ал-Бишрининг орзу-армонлари». Телесериал.
19.05 «Келгуси ҳафтада».
19.20 «Соғинч».
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 «Бир ўлка-ки...»
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 «Буюк келажак сари».
21.25 Илҳом сатрлари.
21.30 «Мусиқа салтанати».
21.50 «Шахс ва бахс».
22.15 Диққат, премьера: М. Бобоев. «Кўнгил кўчалари». Видеофильм 15-куй.
22.55 Футбол олами.
23.25 Эълонлар.
23.30 «Ҳафтанома».
24.00 «Келгуси ҳафтада».
00.15 Футбол. Ўзбекистон кубоги. Ярим финал. «Нефтчи» — «Дўстлик».
01.00 Тунги тароналар.
01.20 — 01.30 «Ватан тимсоллари».

II

9.00 «Бугуннинг боласи».
9.20 «Жозиба».
9.30 «Дубляж».
9.45 «Жозиба».
10.00 «Зиндаги ёхуд муҳаббат».
10.25 «Алмисоқдан қолган дўкон».
10.35 Видео — «О».
12.15 — 14.00 «Спорт қитъаси».

* * *

18.00 Бугун ТВ-2 дастурида.
18.05 Эълонлар.
18.10 «Даракчи».
18.20 «Мульти-пульти».
18.40 Табиат шифохонаси».
18.50 «Таманно».
19.00 Мулоҳаза учун мавзу.
19.20 Дилором наволар.
19.25 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
19.55 Эълонлар.
20.00 Видео янгиликлари.
20.15 Якшанба лавҳаси.
20.20 Бугун кино оқшомида.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ҳафтанома».
21.00 Эълонлар.
21.05 «Мухлис-ТВ 2».
21.20 «Норизо ва ношукурлар» туркумидан. Телесериал.
22.00 Оҳанглар ва Эълонлар.
22.40 Видео — «О».
00.20 — 00.25 Дастур ниҳояси.

IV

9.00 «Эй! Тонгингиз хайрли бўлсин!».
9.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
9.40 «Эртакларнинг бу сеҳрли олами».
11.20 Эълонлар.
11.25 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
11.55 «Парле ву франсе?».
12.25 «Подиум».
12.45 «Афсоналар ва ҳақиқат». Ҳужжатли кино.
13.15 «Иштирок этувчилар».
13.45 «Муз-антракт».
14.05 «Кинопрофи». Жаҳон кинематографияси янгиликлари.
14.35 Киносалон. «Қаллакесарлар ороли». Бадиий фильм.
16.35 «Биргалашиб куйлайлик».
17.20 «Мусиқий Олимп».
17.35 Эълонлар.
17.40 «Телеташриф».
18.00 Мультэкран.

*

18.10 — 19.45 Туркия телевидениеси.

*

19.45 «Мультикарусель».
20.00 «ТВ IV да етти кун».
20.15 «Туризм-ревю».
20.30 «Муз-антракт».
20.55 Эълонлар.
21.00 «ТВ IV да етти кун».
21.15 «Кинопрофи». Жаҳон кинематографияси янгиликлари.
21.45 «Оқ соя».
22.15 Эълонлар.
22.20 «Голливуд-рок». Ёшлар мусиқий кўрсатуви.
22.45 Киносалон. Кристофер Уолкер «Интиқом куни» фильмида.
00.45 Эълонлар.
00.50 — 01.00 «Хайрли тун!».

Мусиқа хиёбони

«Туркистон»нинг бугундан янги ва доимий рукини.Уни ўқишга шошилинг ва мактуб йўлланг. Ким билан учрашишни, сирлашувни истайсиз. Мактубингизни кутамиз.

Демак, танишинг илк меҳмонимиз севимли хонандамизга айланаётган ёш қўшиқчи

Фарҳод ИБРОҲИМОВ — 1972 йил Жиззах шаҳрида туғилган. Санъаткор оиласида. Маннон Уйғур номли давлат санъат институти талабаси. «Офарин-96» кўрик танови ғолиби. Орзулари мўл йигит. Кенг мушоҳадали йигит. Тақлидни ёмон кўради. Унинг назарида «тақлид қилган шогирд, ҳақиқий шогирд эмас. Устоздан фақат ўрганиш керак»:

Фарҳод ИБРОҲИМОВ
«ЎЗ АЙТАР ҚЎШИҚЛАРИМ БОР»

— Фарҳод адашмасам сизни элга танитган «Офарин-96» кўрик-танлови бўлади?

— «Офарин» — деса ҳам бўлади. Аммо менинг катта саҳнага чиқишимга йўлланма берган «Анор» кўрсатуви. Халқ қўшиғи «Баланд тоғ устида»ни ижро этганман. Ундан кейин «Гулинг бўлай», «Сув бўйида», «Орзу», «Ёр-ёр айтиб»нинг мухлислари топилди. Фарҳод Иброҳимов деган қўшиқчи пайдо бўлди.

— Бу учун кимдан розисиз?

— Ўзимдан, фақат ўзимга ўзим маслаҳат бераман. Одатим бор бир нарсани бошладимми, охирига етказаман.

— Устозингиз...

— Юлдуз Усмонова. Санъатнинг йўлига киришимга сабаб унинг қўшиқлари бўлди. Олдинлари русча қўшиқларни хиргойи қилиб юрардим. Юлдуз опа эса менга ўзбек эстрадасининг эшикларини очиб берди.

— Сизга бу хонанданинг қайси жиҳатлари ёқади ва ундан нималарни ўрганасиз?

— Саҳнада туриш санъатини. Юлдузнинг ўз саҳнаси микрофонни тутишидан тортиб, ижро этаётган қўшиққа мос қадам ташлаши ҳамтомошабинни ўзиники қила олади. Кези келганда айтиб ўтай — кўпчилик қўшиқчиларимиз саҳнага оддий кийимда чиқишади. Костюм-шим, галстукда. Санъаткор менимча ижодкор бўлиши керак. Томошабиндан кийими билан ҳам ажралиб турсин.

— Фарҳод, бу мавзуни ўзингиз бошладингиз. Сизнинг чиқишларингизни кузатиб борганлар ҳечам бир хил костюмларда кўришмайди. Чўнтак ҳар замон ҳам бундай» янгиланишни кутаравермайди-ку.

— Кийиб чиққан кийимларимни шу пайтгача ўзим тикканман. Вақт етмаслиги сабабли ҳозир 22 ёшли Шерзод менга ёрдамлашаяпти.

— Модаларни ким танлайди?

— Шерзоднинг тикканлари менга маъқул келяпти.

— Сир бўлмаса маблағни...

— Санъаткор доим халқ билан. Унинг яхши кунида хизмат қиламиз. Ўзбек халқидай саховатпешаси йўқ, ҳеч нарса бермаганида ҳам елкангизга чопон ташлайди.

— Фарҳод, айтайлик яратаётган қўшиғингиз чиқмади. Зериккансиз. Шу пайтда сизни қаердан топса бўлади?

— Ҳар қалай Тошкентнинг машҳур ошхонасидан эмас. Ижарахонамнинг «ошхона» деган бўлмасидан. Зерикканимда овқат қилишни, тикишни яхши кўраман ва китоб ўқийман.

— Янги альбом ҳақида эшитганларимиз ростми?

— Яхши иш яхшида. Биринчи альбомнинг номи «гулинг бўлай» ундаги ашулаларни укам Отажон Маликов ёзган. Менинг айтадиган ўз қўшиқларим олдинда деб ўйлайман.

— Ҳозир ўзи шеър ёзиб, куй басталаб ижро этувчи дасталар кўпайиб бормоқда...

— Мен бунга қарши эмасман. Санъаткор ҳамма нарсанинг уддасидан чиқа билиши керак. «Хўжа», «Байрам» гуруҳининг кўз тегмасин ўз мухлислари бор-ку.

— Нимани орзу қиласиз?

— Ўзбекистонда ҳам митсинатлар бўлишини истайман. Чет элда шунақа митсинатлар ёш истеъдодларни қўллаб-қувватлайди.

— Бизга қандай ваъдангиз бор?

— «Туркистон»га ва фақат «Туркистон»га обуна бўламан.

Лайло КАРИМОВА
«Туркистон» мухбири.

«504» янгиликлари

Яна бир бор салом ёшлар!

Ёдингиздами, аввалги учрашувимизда 504-хона мезбонлари сизларга пойтахтимиздаги мусиқий, аниқроғи аудиокассеталар билан савдо қилувчи шахобчаларда ёшларимиз томонидан қайси қўшиқлар севиб тингланаётгани ва бунинг оқибатида «савдогар» дўстларимизнинг савдоси юраётгани ҳақида сўзлаб беришган эди. Шунга ҳам, қарийб икки ҳафта бўлибди. Эндиги аҳвол қандай. Келинг аввалгидек бошини охирида якунлаб, боши сифатида охиридан бошлайлик.

10-ўринда — «Спец гирл» гуруҳи. Қаранг. ўтган икки ҳафта ушбу гуруҳни тўрт ўринга орқага тушириб юборибди.

9-ўринда — «Ёвройи»лашган қўшиқлар билан «Байрам» гуруҳи.

8-ўринда — Анжелика Варум.

7-ўринда —»Лола»лар билан қалбларни буркаётган «Хўжа» гуруҳи.

6-ўринда — «Лос деРио» гуруҳи. «Макарено» қўшиғи эса ҳанузгача «Ламбада»дан устун келишга аҳд қилмоқда.

5-ўринда «Но мерки». Аниқроғи, Номеркилар кутилмаганда қўшиқ шинавандалари қалбидан жой олмоқда.

4-ўринда Валерий Меладзе. Демак, ёшларимизда «Лирика» борасида ҳаммаси жойида.

3-ўринда — Мусиқа қироли Майкл Жексон. «Унинг «WHY» («Нега») қўшиғи эса балки нега мен 504нинг 3-ўринида эканман, дегандек туюлмоқда.

2-ўринда — Ал-Вакил. «Бу замонда қизлар йиғлама»салар бўларканман Ал-Вакиллар.

1-ўринда эса. Роберт Майлос «Children» («Болалар») қўшиғи билан. Болалар тингланглар. Сиз учун бу қўшиқ.

Хуллас шунақа гаплар. Вақт топсак видео дўконларини ҳам бир айланамиз.

Ҳурмат билан яна ўша Энес.

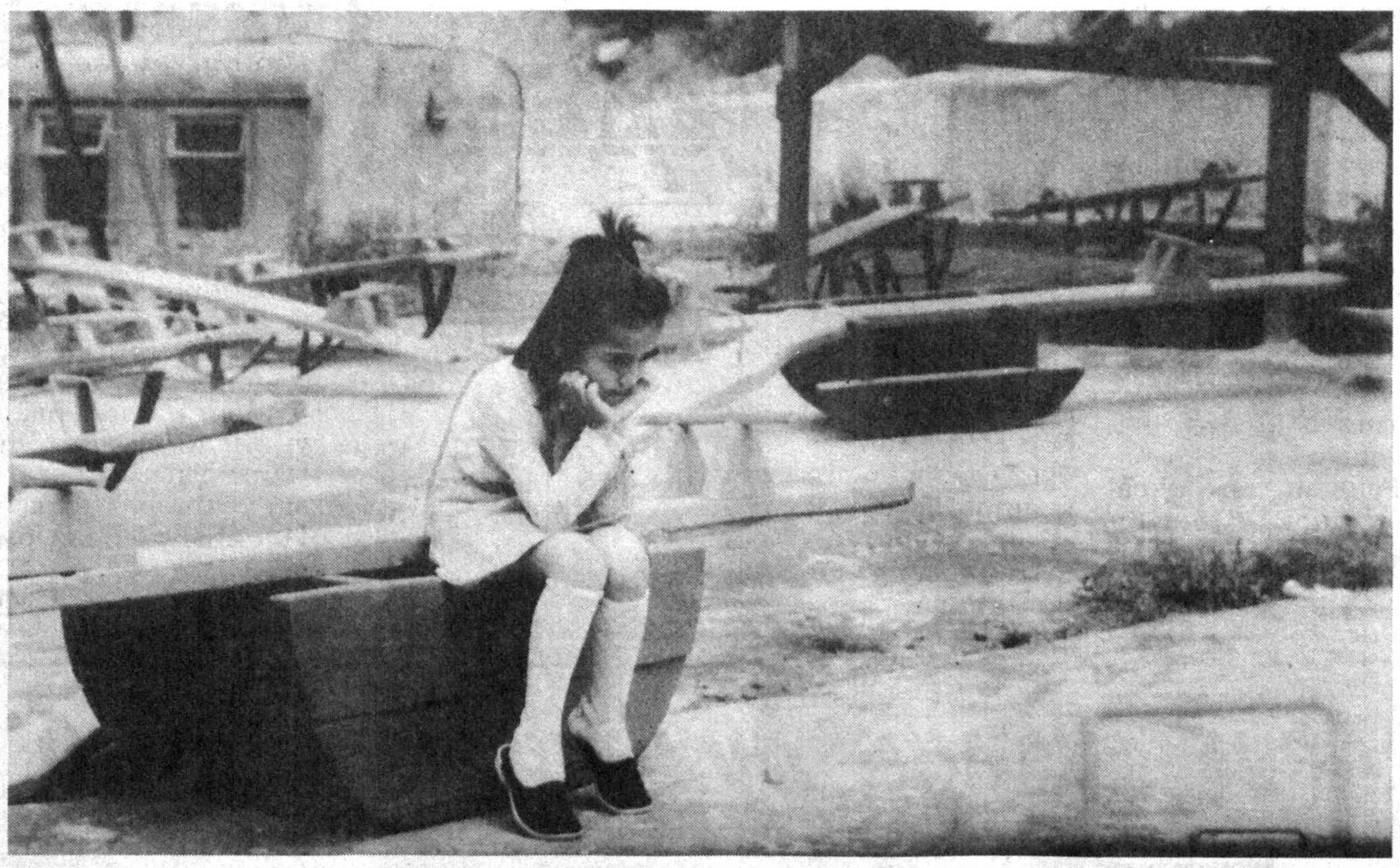

Болалик хаёллари

Футбол

ЯШИЛ МАЙДОН МЎЪЖИЗЗАЛАРИ

Қизиқ, биринчилик охирлаб бориши сайин, яшил майдонда ҳам кутилмаган мўъжизалар рўй бермоқда. Жумладан, «Пахтакор» яна тушуниб бўлмайдиган ўйинлар билан мухлисларни лол қолдирса, мавсум якунлаша бора «Дўстлик» жамоаси ғайрат отига миниб, янги довонларини оша бормоқда.

Биринчи лигада эса «Зарафшон» ва «Чилонзор» жамоалари 100 очколик маррага ўтиш арафасида туришибди. Ушбу марра забт этилиши билан янги рекорд ўрнатилишининг гувоҳи бўламиз.

Олий лигада эса «Навбаҳор» аста-секинлик билан олтин медалга эришишга интилмоқда. МҲСК билан учрашувда наманганликлар дурангга (2:2) эришишган бўлсада, бу ёғига марра уларники эканлиги маълум бўлмоқда.

Қолган учрашувларда эса қуйидаги натижалар қайд этилди. «Динамо» С — АСК — 3:0, «Наврўз» — Сўғдиёна» — 1:0, «Янгиер» — «Пахтакор» — 1:0, «Машъал» — «Дўстлик» 1:2, «Нефтчи» — «Нурафшон» — 4:0.

Акбар ЙЎЛДОШЕВ.

«ЛАЗЗАТ» ҲАМ САНЪАТМИ?

Очиғи, бунақа китобларни ўқимайман, дейишим қийин. Биласиз, ёшлар жуда қизиққон бўлади: ер тагида юмронқозиқ нима қиляптию ўзга сайёралик жинслар нима билан машғул — ҳаммасини билгиси келади. Бир жиҳатдан олганда бундай одат маъқулдай... Мен ҳам, нари борса ўшанақа ёшларнинг биттасиман. Гап шундаки, қизиққонлик, ҳар не қандай бўлса ўй, мушоҳадасиз шундайлигича тушуниш кўп ҳолларда яхшиликка олиб боравермас экан... Назаримда, қўлимдаги китоб ҳам ёшларни чалғитадиган «қўлланма»га ухшаб кўринди... Алалхусус, гап тиббиёт фанлари доктори, Жаҳон игна билан даволаш жамиятининг ҳақиқий аъзоси, муҳтарам шифокор - олим Эргаш Салимовнинг «Лаззатланиш санъати» (Тошкент, «Фан» нашриёти, 1995 йил) китоби ҳақида. Мазкур китоб жинсий заифлик, унинг олдини олиш, даволаш, бундай «ўйин»лар орқали тананинг бошқа аъзолари фаолиятини яхшилаш борасида фикр, таклиф ва кўрсатмалар беради. Таъкидлаш жоизки, ундаги ҳамма фикрларни мутлақо инкор этиб бўлмайди, ҳатто баъзилар ўзларини ўйлантириб юрган нозиқ саволларга шу китобдан тўғри маънода тўғри жавоб топишлари-да мумкин. Лекин...

Ҳамма бало мана шу «лекин»да!

Аввало, содда тушунчамни янаям соддароқ ифода этсам, кўп ҳолларда «санъат» сўзи ўз касбининг моҳир усталарига нисбатан ишлатилади, яъники, «ўз ишининг саъаткори», «классик»... Аммо ҳайронманки, «лаззат» қандай санъат эканки, уни омма аро ташвиқ этилса?.. Борингки, кўзни чирт юмиб, «лаззат»ни САНЪАТ ҳам дейлик, ўта шахсий ҳисобланган бунақа «санъат»ни ўзгаларга нима дахли бор?.. Тўғри, ўрислар «искусство любви» деган иборани тез-тез қўллайди. Лекин биз ўзбекмиз-ку! Мусулмонмиз ахир! «Ия, бошқалар мундоқ қиляптийкан, бизам шундоғ қилмасак бўлмайди» қабилида иш тутишимиз тўғри бўлармикан?.. Китоб муқовасига қип ялонғоч (!) аёлнинг сочлари тўзғин, сархуш ҳолатдаги сурати ишланганига нима дейсиз?.. Ё бу ҳам ўзига хос рекламами? Реклама эмас қип-қизил шармандалик!

Муаллиф сўзбошида ёзади: «Бу ҳақда ёзиш осонгина эмас, чунки, одатда, бизнинг ўзбек халқимиз бу ҳақда гапиришни уят ҳисоблайди...» Э. Салимовнинг бу фикрига тўла қўшилмай илож йўқ. Туппа-тўғри! Оврўпо мамлакатларида бу ҳақда ҳатто маърузалар ўқилади, дейди муаллиф, сўнг қўшимча қиладики, Осиё, Ҳиндистон, араб ва бошқа шарқ мамлакатларида ҳам бу масалага алоҳида эътибор берилади...» Бўлса бордир, мен бу ҳақда тўлиқ тушунчага эга эмасман. Лекин «ўзбекона ёзилган бирор китоб йўқ», деган гапига қўшилмасликка асосим бор. Йўқ, бизда шарқона ахлоқ доирасида ёзилган талайгина китоблар бор: Абу Али ибн Синонинг «Тиб қонунлари» китобида махсус бўлимлар, «Лаззат ун-нисо», «Ҳавосиул-ашё», «Ишқий лаззат сирлари», «Висол лаззати», «Бепуштлик», «Қалтис саволларга нозик жавоблар», «Ёш келин куёвларга», «Қулоққа айтиладиган гаплар»... Маъзур тутгайсизки, бу китоблар муаллифларининг исмлари ёдимда қолмабди. Эсимда қолгани шуки, ҳозир санаган тўпламларда ҳам Э. Салимов қаламига олган мавзулар баҳоли қудрат, андиша билан, «қоғозга ўраб» ёритилган...

«Лаззатланиш санъати» эса ўзбекона тугул, мутлақо ялангоч, ўқиганда ҳам эт жимирлаб кетадиган даражада ёзилган, ҳатто мунозарали «таклиф»лар ҳам йўқ эмас. Ақлим етганча даъвоимни исботлаб беришим мумкин, аммо бунинг учун «Лаззатланиш санъати»дан кўчирмалар келтириш тақозо қилинадики, азбаройи уят, андиша туфайли ўзимни тийишга мажбурман. Гап қуруқ бўлмаслиги учун Сиз азизлардан қайта-қайта узр сўраб, китобнинг пардалироқ жойидан кўчирма келтирай: «Аёлларнинг гўзаллигини кўз-кўз қилувчи чирой унинг думалоқ (?) бежирим сони, кўкраги ва орқанинг пастки қисмида жойлашган Микел ромбасини ташкил қилувчи 4 дона чуқурчасидир... Бу манзара (?) ҳар қандай эркакни ҳам ўзига жалб қилиб, унда шаҳвоний ҳиссиётни ширин орзулар ила қўзғатади. Кимки табиатнинг бу гўзал гўшасига шу вақтгача аҳамият бермаган бўлса, уни яна қайтадан варақлаб кўришини маслаҳат берамиз...» (13-бет)Во дариғ! Муаллиф нима демоқчи?.. Буни ўқигач, айғирдек депсиниб юрган бўйдоқлар бу ёғи «Сикве́р»у, у ёғи Қўйликда оч бўрига ўхшаб санғиб юрмаслигига кафолат борми?.. Боз устига ибратли ҳикоятларда, алоқа пайтида нозик жойларга қараманглар, акс ҳолда туғилажак фарзандларинг кўр (!) бўлиб қолади, дейилмаганми?..

Китоб на бирор тиббий муассаса, на-да тегишли вазирлик ёки ташкилот томонидан нашрга тасдиқланган! Ҳайронман, «Фан» нашриёти уни қандай босиб юборди экан? Мақсад нима? Қоғоз қиммат, нашр харажатлари ошиб кетган деймизу бунақа китобларни қайси маблағ эвазига нашр этяпмиз? «Лаззатланиш санъати»ни бир неча бор варақлаб чиқдим, лекин «муаллиф ҳисобидан босилди» деган жумла учрагани йўқ. Фидоий адабиётшунос устозим илмий рисоласини атиги минг нусхада чиқаролмай неча йиллардан буён жони ҳалак, лекин Э. Салимов китоби «озмас-кўпмас» эллик минг нусхада босилган! Яқинда улуғ шоиримизнинг янги сайланмаси атиги 15.000 нусхада чиққанини кўриб юрагим эзилганди...

Вазият тақазосига кўра, китобнинг неча бўлимдан иборат эканию гоҳо бобларнинг бепарда, бемантиқ номланиши хусусида гапирмай қўяқолай. Фақат яна икки оғиз ҳурматли муаллиф Э. Салимовга айтарим бор.

Муҳтарам домла! Ниятим ушбуни ёзиб қилган меҳнатингизни мутлақо йўққа чиқармоқ эмас. Асло. Лекин бу борада маслаҳат, йўл-йўриқ кўрсатишнинг шарқона шакллари, ўзбекона усуллари бор эди-ку?! Рисола ёзишдан аввал ўзбекнинг психологияси ахлоқи, қадриятлари тўғрисида бир қур жиддий мулоҳаза қилишингиз керакдай эди. Назаримда, олдингизга қўйган вазифага бошдан-оёқ Ғарб нуқтаи назаридан ёндошгансизки, натижада китобингиз мен каби нотаниш бирродарингизда жиддий норозилик туғдирди. Ва ўйладимки, Ҳазрат Навоий, Бобур Мирзо, Улуғбек... каби аллолма боболаримизнинг ота-оналари қандай китоб ўқиган экан?.. Умуман, минг йиллик тарихга эга халқимиз қачондан буён китобга қараб иш тутадиган бўлди?! Ахир, домлажон, тўпламингизда Муқаддас Китобимиздан парчалар келтирасизу нима учун масалага — мусулмон Шарқ нуқтаи назаридан ёндошмайсиз?.. Тўғри, касбингиз диний қарашларни кўпам қабул қилавермайди, лекин Сиз-чи?.. Ўзингиз-чи? Ахир муслим халқингиз учун шу ишга қўл ургансиз-ку! Қолаверса, китобингизда «Фоҳишалик, нопоклик авж олишининг сабабларидан бири Шариат қонун ва кўрсатмаларининг 72 йил давомида таъсирсиз бўлиб қолганидан бўлса ажаб эмас» (11-бет) деган тўғри фикрларни олға сургансиз-ку! Китобингиз тенгдошларим руҳиятида акс таъсир этадигандай туюлгани учун ҳам қоғоз қоралашга мажбур бўлдим...

Ҳазрат Навоийда шундай байт бор:

Илкингда борича
рост сўзни дегил,
Лек ҳама рости ҳам
айтгулик эмас...

Чамамда, домлажон, ўзингиз билмаган ҳолда «айттулик эмас рост»ларни гапириб қўйганга ўхшайсиз.

Ҳаётда шундай ҳақиқатлар ҳам борки, агар у юзага чиқса, Машраб айтгандай «замину осимон ўртар»...

Алқисса, бунинг оқибати — арпа экиб, буғдой кутишдай бўлмаса гўргайди. Яна қайдам...

Турсунали АКБАРОВ,
журналист

САНЪАТ

РУҲ ИФОДАСИ

Инсон қалби борки, доимо гўзалликка, санъатга ташна. Санъатнинг турлари кўп: рақс, қўшиқ, расм ва ҳоказо. Санъатни қалбан чуқур ҳис қилган инсонларга: ҳаёт янада жозибали, завқли кўринади. Фараз қилинг, куй-қўшиқсиз, гўзал рақсларсиз ҳаёт қанчалик зерикарли туюлади кишига.

Албатта, гапни санъатдан бошлашимизнинг боиси бор.Биз сизларга дунё миқёсида алоҳида эътиборга молик бўлган Тошкент Давлат хореография билим юрти ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз. Зеро, ушбу сатрларни ўқиб сизларда бу ажиб билим ва санъат масканига нисбатан қизиқиш , муҳаббат пайдо бўлса ажаб эмас.

Пойтахтимиз марказида жойлашган бу бинога яқинлашар эканман, енгил ва нафис ҳаракатни ифода этувчи балет ижросининг тасвири эшикдан кирмасимданоқ мени ўзига тортди.

Ҳозирги пайтда юзлаб ёшлар таҳсил олаётган бу билим юрти 1947 йил — 11 декабрда ташкил топади. Қарийб ярим асрлик тарихга эга бўлган бу маскан шу вақтга қадар 2000 га яқин санъаткорларни етиштириб чиқарди.

Қўрқмас ака Соатов билан бўлган суҳбатимизда у киши фахир билан шундай дедилар:

— Ҳар йили опера ва балет театрига, шунингдек, барча мусиқали драма театрларига, оперетталарга, театр ва маданият институтларига кадрлар тайёрлаб берамиз. Ҳозирги пайтда балет ва рақс санъатининг кўзга кўринган намояндалари Берноро Қориева, Гулнора Маваева, Гули Ҳамроева, Маъмура Эргашева, Дилафрўз Жаббарова, Малика Аҳмедова, Юлдуз Исматовалар ҳам мана шу ердан илк сабоқ олиб санъатнинг юқори чўққиларини эгаллашга муваффақ бўлишган, халқ ардоқлаган рақкосалардир.

Қўрқмас ака 1950 йилда ҳозир ўзи раҳбарлик қилаётган билим юртига ўқишга кириб, 1956 йилда 17 ёшида тугатади. Классик балет санъатини чуқур эгаллаган навқирон ўсмирни А. Навоий номли опера ва балет театрига солист қилиб ишга олишади, 22 йил рақснинг энг нозик тури ҳисобланган балет саҳнасини ижро этиш, Қўрқмас акани таниқли санъаткор даражасига кўтарди. Шу ўринда балет санъатига алоҳида муносабат билдириб ўтишни жоиз деб топдим.

Негадир кўплар балетни юзаки томоша қилиб, уни чуқур англашмайди, Айримлар ҳатто миллий санъат эмас деб лоқайд ва қизиқишсиз қарашади. Аслида, балет — инсон руҳининг ифодаси десак хато бўлмайди.

Балетни қалбан тушуниб томоша қилган инсон ўзини руҳан жуда енгил ҳис қилади. Енгил ва нафис ҳаракатларни кузатар экансиз, руҳан парвоз қиласиз. Инсоннинг қанчалик гўзал хилқат эканлигини тасаввур қиласиз. Айниқса ўзбекона руҳда ижро этилган «Шоҳида», «Гуландом», «Оқ билак» номли балет саҳналари ҳеч қандай сўзсиз ва изоҳсиз киши қалбига кириб боради.

Қўрқмас ака, саҳнада рақс ижро этиш билан биргаликда билим юртида 25 йил ёшларга сабоқ берди. 1967 йилдан бери бадиий раҳбар, ўқитувчилик қилиб келди. Мана бир йилдан буён билим юртида ҳам директор ҳам бадиий раҳбардир.

Қўрқмас аканинг мана шунча йиллик санъат соҳасида кўрсатган хизматлари беэътибор қолмади. Унга «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби», «Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган артист», «Балет устаси» каби фахрли унвонлар берилди. Ўзга халқларга ўз халқи тимсолини нозик санъати билан кўрсата олган бу камтарин инсоннинг ҳикояларини тинглар эканмиз, унга бўлган инсоний муҳаббатимиз янада ошди.

Жами 412 та бола таълим олаётган бу маскан ҳар йили бир қанча битирувчиларни ўрта махсус таълим дипломи билан санъатнинг олий даргоҳларига етиштириб беради.

Бу ерда нафақат Тошкентдан, балки турли вилоятлардан, бошқа республикалардан, чет эллардан ҳам ёшлар келиб таҳсил олмоқда. Ёшлар учун барча шароит етарли. Кийим-кечак, овқат ва ётоқхона билан бепул таъминланганлар.

Айниқса Щвейцариядан ва Жанубий Кореядан ўқишга келган болалар, тўғриси, бизни ҳайратга солди. Бунинг сабаби Қўрқмас аканинг айтишларича билим юрти дунё миқёсида классик балет санъатидан чуқур билим беришига кўра алоҳида ўринга эга экан. Чунки бу ерда дарс берувчи муаллимларнинг барчаси санъатнинг чуқур билимдонлари, «Баҳор», «Шодлик», «Лазги» ансамблларида фаолият кўрсатиб келган санъаткорлардир.

— Хореографияни битирган талабаларимиздан айримлари, Германия, Австрия, Англия, Францияда ҳам балет санъатимизни кенг ёйиб, фаолият юритишмоқда, — дейди Қўрқмас ака фахр билан. Яна бир йилдан сўнг республикамизнинг, қолаверса, қўшни республикаларнинг ҳам фахри ҳисобланган бу билим маскани ўзининг ярим асрлик тўйини нишонлайди.

Инсон руҳининг озуқаси бўлган санъат ҳеч қачон сўнмасин деб қоламиз.

Сайёра ШОДИЕВА,
журналист

Обуна-97

ХОТИНЛАР НИМА ДЕЙДИ?

Шу латифани эшитганмисиз?

Қамалишини хотинлар башорат қилган эр, жазо муддатини тугагани ҳақидаги буйруққа ҳам ишонмай, хотинига: «Хотинлар нима деяпти?» дейди.

Биз ҳам обуна яқинлашаётган дамлар хотинлар гапига қулоқ тутдик. Уларнинг миш-мишига қараганда 1997 йилда «Туркистон» газетасининг ҳар бир сони анқонинг уруғига айланади. Боиси кейинги йилда:

Абдулла Орифнинг туркум янги шеърлари;

Тоҳир Малик «Шайтанат»ининг учинчи китоби;

Муяссар Раззоқова ҳаётида очилмаган сирлар ва буюкларнинг буюк ижодидан намуналар бериб борилади.

Бизнинг сизга беминнат маслаҳатимиз эса битта: обунага шошилинг. «Туркистон» 1997 йилда сизнинг ҳақиқий ҳамроҳингизга айланади.

Якка шахслар учун:
64607
Ташкилотлар учун:
64633

АҚШга ЎҚИШГА

АҚШ ҳукумати «Озодликни қўллаб-қувватлаш фаолияти» дастурини эълон қилиш шарафига муяссардир. Бу дастур АҚШ ҳукумати томонидан моддий таъминланади. Бу халқаро мактаблар дастури бўлиб, ўзбекистонлик ўсмирлар АҚШ юқори синфларида ўқишлари ва америкалик оилаларда яшашларининг бир йил давомидаги моддий харажатларни АҚШ ҳукумати ўз зиммасига олади.

Конкурсда қатнашувчилардан қуйидагилар талаб қилинади:

— Ўзбекистон фуқароси бўлишлари керак;
— 1981 йил 1 январдан 1982 йил 15 июлгача бўлган даврда туғилганлар;
— охирги 5 йил ичида АҚШда 3 ойдан ортиқ яшамаганликлари;
— АҚШга боришга виза олиш учун тегишли ҳужжатлар тахт бўлиши лозим;
— инглиз тилида ёзишни ва оғзаки нутқни пухта билишлари шарт.

Ўзбекистонда 1-чи ва 2-чи босқичлар танлови қуйидаги вилоятлардаги марказларда ва қуйидаги вақтда ўтказилади:

Қорақалпоғистон — Нукус шаҳрида 28-29 октябрда;
Хоразм вилояти — Урганч шаҳрида 30-31 октябрда;
Наманган ва Фарғона вилоятлари — Наманган шаҳрида 28-29 октябрда;
Андижон вилояти — Андижон шаҳрида 30-31 октябрда;
Самарқанд, Жиззах, Сурхондарё вилоятлари — Самарқанд шаҳрида 4-5 ноябрда;
Бухоро, Қашқадарё, Навоий вилоятлари — Бухоро шаҳрида 7-8 ноябрда;
Сирдарё ва Тошкент вилоятлари — Тошкент шаҳрида 4-5 ноябрда;
Тошкент шаҳри — Тошкент шаҳрида 7, 8, 9, 10 ноябрда.

Агар сиз конкурснинг биринчи босқичида иштирок этишни истасангиз, сизда қуйидагилар бўлиши керак.
— туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома (асл нусха);
— 3х4 ҳажмдаги 1 дона фотосурат;
— қора ёки кўк рангли ручка, қалам ва ўчирғич.

Манзилимиз:
Тошкент шаҳри, Фурқат кўчаси, Республика ўқувчилар саройи, 5 хона.
АКСЕЛС
Телефонларимиз: (3712) 45-42-71, 45-49-54.

Муассис:
УЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

Навбатчи муҳаррир: Назокат УСМОНОВА,
навбатчи: Абдумалик БОБОЕВ.

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58, 33-95-97;
хатлар бўлими — 36-54-64;
тижорат бўлими — 33-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 36-54-64; спорт, харбий ватанпарварлик бўлими — 36-58-93, котибият — 36-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. — 0571.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 8913.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——20.30

1 2 3 4 5 6